

מחזיבז

פרשת כי תבוא | גליה מ"ה | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

**מי שפירנס את העניים –
'ברעב', יפרנס את העשירים
– ב'שובע'**

יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים
לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל
מעשה ידך וגו' (כח, יב).

חבורה של סוחרים תבואה – עשירים,
באה לפני הרה"ק רבי דוד מטאלנא
ז"ע לדרוש בעצתו ולבקש את ברכתו.
ושאלתם בפיהם: בשנה שעברה היתה שנת
בצורת, והיה יוקר גדול בתבואה, ולפיכך
בתחילת החורף חשבנו שגם השנה תהיה
שנת בצורת, ולא מכרנו את תבואותינו עד
עכשיו, בשביל להמתין שהשער תתייקר
עוד יותר. והנה עכשיו יורדים גשמי ברכה
מרובים, והשער הולך מאוד, וכפי הנראה
עומדים אנו להפסיד ממון רב... מה נעשה?
השיב להם הרה"ק מטאלנא: "מי שזן
ופירנס את העניים בשנה שעברה –
ברעב, הוא יזון ויפרנס את העשירים
בשנה הזאת – בשובע"...

ליקוטי אב (הגדש"פ)

**מדוע בכו קהל המתפללים
בתפילה לרפואת הצאר
הרוסי?**

מכות גדלות ונאמנות וחלים רעים
ונאמנים (כח, נט).

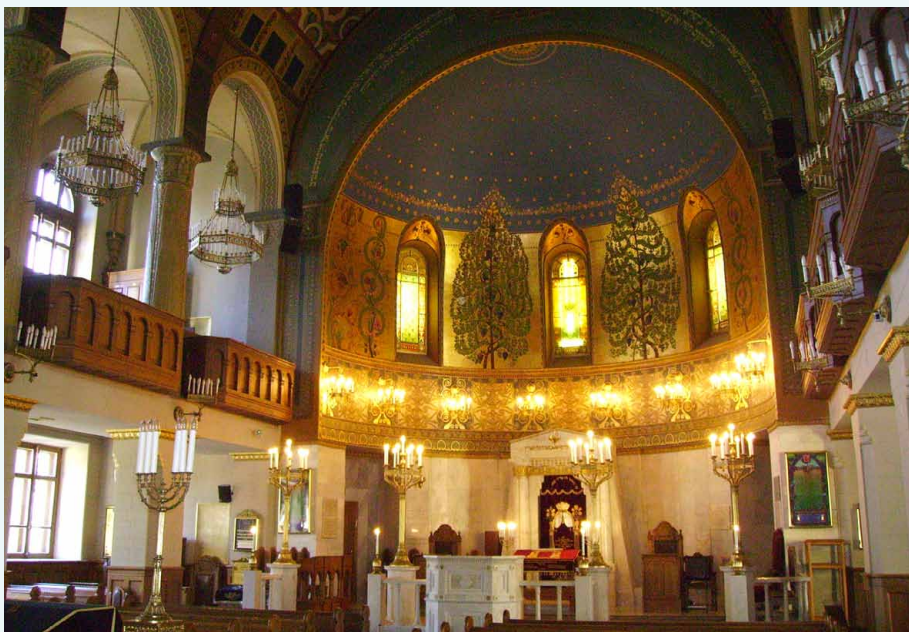
דבר נאה מספר הרב מזא"ה – רבה של
מוסקבה בזכרונותיו, ונצטטו בלשונו:
"כאשר חלה אלכסנדר השלישי –
הצאר הרוסי, חוליו אשר מת בו, באה

ומיד התלהב בתפילה היוצאת מן הלב...
כשהגיע אל הפסוקים "יהיו ימיו מעטים
פקדתו יקח אחר. יהיו בניו יתומים ואשתו
אלמנה... יהי אחריתו להקרית בדור אחר
ימח שמו", צעק בקול מר בניגון הפולה
את הלב, ומתוך בכי זעק: "יזכר עון אבותינו
אל ידוד וחטאת אמו אל תמח. יהיו נגד
ה' תמיד ויכרת מארץ זכרם"... וכל העם
ובתוכם גם אני געינו בבכייה, ואף למעלה
בעזרת נשים ענו אחריו בבכי הבוקע
את הלב, עד שגם ה"פריסטאב" שעמד
על הבימה בכה יחד אתנו, וכך מתוך בכי
גמרו את כל המזמור, ואחר כך אמרנו "מי
שברך".

בסוף התפילה ניגש אלי ה"פריסטאב"
ואמר לי: דברים כאלה לא שיערתי
מעולם! הייתי כבר בכמה בתי תפילה
פראבוסלאבים שלנו, ותפילה כזו, בכיות

הפקודה להתפלל לשלומי. כמובן נשלח
ה"פריסטאב" (-הממונה) של הרובע אל
בית המדרש המרכזי להשגיה על סדר של
התפילה לשלמא דמלכה... סידרתי את
התפילה באופן כזה: יאמרו כמה מזמורי
תהלים, ואחר כך "מי שברך" הנהוג לחולה.
את התהלים יאמרו פסוק אחר פסוק כנהוג
חזן וקהל.

לפני התיבה עבר זקן מופלג ושמו ר'
יהושע אוקון. והנה זקן זה ביקש ממנו
לבחור את המזמור שעליו לומר לשלום
הקיסר, אמרתי לו נפתח ספר תהלים,
והפרק שיעלה בידיו נקרא. פתחתי ספר
תהלים, ונפתח לפנינו מזמור ק"ט המתחיל
בתיבות: "אלקי תהלתי אל תחרש", אמרתי
נקרא. החל ר' יהושע באמירת המזמור,
וכאשר הגיע אל הפסוק "תפתח אהבתי
ישטנוני ואני תפלה" נאנח רבי יהושע ז"ל

עמ' כ"ג

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' י'

פניני אביר יעקב

מפאריטש בעל 'פלה הרמון' שהיה אבד"ק באברויסק - אשר דלה דלה מים חיים זכים וטהורים מבארות יקרים שקבל מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש זצ"ל, ובימי עלומיו מכ"ק אדמו"ר האמצעי זצ"ל מליובאוויטש. וכנודע כל ימיו היה 'עובד' גדול ועסקו בתורה ותפלה היה קרוב לחצי היום וכו'. שפעם קרה בשבת שרבי הלל הלך אחר גמר התפלה בציבור ביחד עם כל המתפללים מבית הכנסת הביתה. כולם תמהו, כיון ידעו שדרכו היה להאריך מאד בתפלה כמה שעות ולא ללכת מיד עם כולם הביתה. ושאלוהו מה פשר הדבר. וענה, שיש לו אורח לשבת "און וואס בין איך מיט מיין דאווענען אז א איד וויל עסען" [ומה אני והתפלה שלי (שווים, ביחס) אם יהודי רוצה לאכול].

וכמו כן אצל עם בני ישראל דאומרים בסליחות (בפיוטים בסוף) "עמך ונחלתך רעבי טובך", אנו עומדים רעבים וממתנין על ישועה מהקב"ה, א"כ בכל רגע ורגע שמאחר כביכול הישועה, כביכול הוא עובר על לאו ד"בל תאחר". ועל זה רמז דוד המלך ע"ה (תהלים לח, כג) "חושה לעזרתי" ו"אל תאחר" (שם מ, יח; ע, ו) עכ"ד.

כבודם של ישראל

מנהג מבטל את הדין

דברים נפלאים אמר הרה"ק המהר"ש מבעלזא ז"ע: יש לדקדק בלשון המחבר בשלחן ערוך (אור"ח ריש סימן תקפ"א) "נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים" שנקט בלשונו כדרכו של הרמ"א בכל מקום והתחיל בלשון מנהג נוהגים לקום, שאין זה כלל מדרכו של המחבר שיתחיל דבריו במנהג.

ונראה דרצה המחבר לרמז בלשונו הטהור כי לעת כזאת בהגיע ימי הסליחות והימים הנוראים ומתחילים ימי הדין, זקוקים אנו להמתיק ולבטל מעלינו את הדינים, והנה איתא בירושלמי (יבמות פ"ב ובמסכת סופרים פ"ח ה"ח) שמנהג מבטל דין, כלומר שיש בכח מנהגי ישראל לבטל הדינים ולהמתיקם, ולכן פותח המחבר את הלכות ר"ה בלשון מנהג, כדי לבטל ולהמתיק הדינים בימי הדין, אלו ע"י קיום מנהגי ישראל הקדושים.

כידוע שפרשת השבוע מתחלקת לז' קרואים כנגד שבעת ימי השבוע, ויום הששי - ערב שבת הוא כנגד הקריאה שבין ששי לשביעי, ובפרשת כי תבוא בין ששי לשביעי נכתבה כל התוכחה.

שה לבית (עמ' תרע"ה; להג"ר שמעון הרשור מלונדון)

עמך ונחלתך רעבי טובך

מליצה נפלאה אמר הגה"צ רבי יששכר שלמה טייכטל זצ"ל והובא בספרו משנה שכיר: במה שאנו אומרים בסליחות "עמך ונחלתך רעבי טובך":

"יש לפרש עם מה שראיתי בשו"ת 'דבר אברהם' (ח"ב סי' ב בהגה"ה) להגאון מקאוונא ז"ל, בשם הצדיק מאור הגולה, בעל 'חפץ חיים' ז"ל, שאמר בבעל הבית שמביא אורח לבית לבילי שב"ק, אל יעשה אריכות ב'שלוש עליכם' וכדומה, כי האורח הוא רעב ללחם וממתין בקושי על הלחם ועל הסעודה, וכל רגע ורגע שמאריך הבעל הבית הוא עובר על לאו ד"בל תאחר", כדקיי"ל (ר"ה ו, א) דהיכא דקיימו עניים הוא עובר בכל רגע על "בל תאחר". עיין שם שכתב על זה הדבר אברהם שהוא נפלא".

עוד מביא "שמעתי מפי החסיד הישיש רבי לוי פרסמן ע"ה ששמע מפי החסיד רבי אשר ששונקין ע"ה, אודות הרה"ק הגאון מו"ה הלל הלוי עפשטיין זצ"ל

כאלה לא ראיתי מעודי, ומה גם שהמלך החולה הזה גירש את היהודים ממוסקבה, ואינו נוטה לכם חסד. ממש נשתוממתי על המראה אשר ראיתי, ואלמלא ראיתיו במו עיני - לא האמנתי.

חפץ אני לדעת איזה מזמור אמרתם, כדי שאוכל לרשום זאת לעצמי לזיכרון לעת צרה בתפילה. ענית ואמרת אלי: תרשום, תרשום, מזמור כ' "ענן ה' ביום צרה", זה מזמור בשביל כל חולה, ולא רק בשביל הקיסר, והוא רשם...

רמז נפלא לך שפרצה

השוואה הנוראה בערב שבת כי תבוא

והפלא ה' את מפתך (כח, נט).

ע' בתרגום יונתן שפירש 'והפלא' מלשון כיסוי על דרך הכתוב "כי יפלא ממך דבר" שהקב"ה יכסה רוח קדשו מן בני ישראל ולא ידעו אודות המכות הבאות עליהם ח"ו עיי"ש. ולפ"ז מבואר שזה גופא חלק מהתוכחה שלא ידעו מזה, והוא דבר נפלא. ובזה יובן למה הרבה מגדולי ישראל לא הזהירו מפני המאורעות הנוראות בשנות המלחמה הנוראה ר"ל.

• • •

ראיתי בכתבי העתים שמלחמת העולם השנייה, פרצה ביום ערב שבת פרשת כי תבוא שנת תרצ"ט. ויש בזה רמז נפלא,

לקוחות לא חסרו לו. בעל העסק פיקד בחכמה על כל העשיה בעסק המשוגשג, עקב אחר העובדים וביצועיהם, יכולות המכירה והשיווק שלהם – כמו גם ההכנסות שהביאו לעסק.

אחת לשנה ישב בעל העסק עם המנהל וערך את חשבונותיו, ולצד כל החישובים – התמקדו בחישוב עלות כל עובד למול התועלת והרווח שהוא מפיק לעסק.

יום ניהול החשבונות היה יום המבחן לעובדים. היה ברור לכולם, כי מי שהנתונים יוכיחו כי הוא ריווחי ומועיל לעסק – יישאר בתפקידו, ומי שהנתונים לא יוכיחו כן – ימצא עצמו מפוטר. כל העובדים השתדלו לשפר הישגים לקראת היום הגדול, מי שהצליח בכך – נותר בתפקידו לעוד שנה, ומי שנכשל בכך – נפלט ממעור כח האדם בעסק.

ויהי באחת השנים, בעת אשר ישבו בעל העסק והמנהל יחדיו וערכו את החישובים, הסתבר כי ישנו עובד שאינו יעיל דיו. הוא לא תורם מספיק לעסק, פעמים רבות זמנו מתבזבז לריק, עלות אחזקתו אינה תועלתית ביחס לרווח אותו הוא מייצר. זהו עובד שגזר דינו כמו נחרץ להישלח הביתה, ובעל העסק כבר רמז על כך למנהל העבודה.

אך אז חלה התפתחות מפתיעה: מנהל העבודה התנגד לפיטורין, לא הסכים עם בעל העסק!

זו היתה הפעם הראשונה בהיסטוריה שדבר כזה קורה. מעולם לא התנגד המנהל להוראותיו של בעל העסק, אך לגבי עובד זה – דווקא כן. וזאת – על אף שהנתונים הוכיחו למעלה מכל ספק, שאותו עובד אינו יעיל!

בעל העסק ראה ותמה, התנגדותו הנחרצת של מנהל העבודה היתה מוזרה ומפתיעה. מה קרה? מדוע כה מתנגד הוא לפיטורי העובד הלז? המנהל הבחין בתמיהת בעל העסק,

והשיב מיד: 'נכון שהוא לא מספיק ריווחי' – טען, 'אך הוא חייכן, עליו, תמיד יש לו מילה טובה בפה לומר לכל אחד. בסופו של דבר – גם אם תועלתו הישירה אינה כה גדולה, אך הוא זה שיוצר אווירה טובה בעסק, הודות לחיכויו הלקוחות נהנים להתעכב כאן, וגם אנחנו נהנים לבוא לעבודה...'

בעל העסק הופתע, אך נאלץ להודות כי הצדק עמו. אם העובד הזה משרה אווירה שמחה וידידותית, אם הודות לו הלקוחות נהנים לבוא, אם תודות לחיכויו העובדים עובדים ביתר מרץ ושמחת חיים – זו סיבה טובה להשאירו בתפקידו!

היה זה העובד היחיד מאז ומעולם, שנותר בתפקידו בעסק למרות שלא היתה כדאיות כלכלית להחזיק אותו. כי גם אם הוא לא מועיל

מהו הסוד להיכתב ולהיחתם לחיים טובים וארוכים ביום ראש השנה?! – שאל התלמיד בהתרגשות. רבי אביגדור חייך אליו חיוך עדין, והשיב באנגלית – השפה המדוברת בישיבה, מילה אחת: 'סמיל'! – חיוך!

התלמיד התבלבל. החיוך הוא אכן חשוב, אך הלא אנו בימי מתה, הגע לפני יום הדין! לתומו חשב, כי רבי אביגדור רמז לו להעלות חיוך על שפתותיו, ולכן חייך קלות ושאל שוב: 'כן, אבל אני מבקש לשאול על העצה לזכות ביום הדין, הכלי שמבטיח שנה טובה. מהי העצה, מהו הכלי?'

רבי אביגדור שמע היטב את שאלת תלמידו, ונענה בשנית באותה מילה אחת, יחידה ובודדת: 'סמיל'!

ישיבת 'רבי חיים ברלין' שבארצות הברית, שעת ערב אלולית מאוחרת. בקצה היכל הישיבה ישב משגיח הישיבה הנודע, הגה"צ רבי אביגדור מילער זצ"ל, ועסק בלימוד מוסר כהכנה לקראת יום הדין הקרב ובא. לפתע, ניגש אליו בחור מבני הישיבה, ובפיו השאלה הנשאלת בימים אלו בפי כל ברואי עולם: 'רבי, איך זוכים בדין?'

מהו הסוד להיכתב ולהיחתם לחיים טובים וארוכים ביום ראש השנה?! – שאל התלמיד בהתרגשות.

רבי אביגדור חייך אליו חיוך עדין, והשיב באנגלית – השפה המדוברת בישיבה, מילה אחת: 'סמיל'! – חיוך!

התלמיד התבלבל. החיוך הוא אכן חשוב, אך הלא אנו בימי מתה, רגע לפני יום הדין! לתומו חשב, כי רבי אביגדור רמז לו להעלות חיוך על שפתותיו, ולכן חייך קלות ושאל שוב: 'כן, אבל אני מבקש לשאול על העצה לזכות ביום הדין, הכלי שמבטיח שנה טובה. מהי העצה, מהו הכלי?'

רבי אביגדור שמע היטב את שאלת תלמידו, ונענה בשנית באותה מילה אחת, יחידה ובודדת: 'סמיל'!

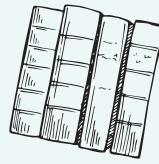
התלמיד חש מבוכה, לרגע חשב שלא הסביר את עצמו נכון, ששאלתו לא הובהרה כיאות. לפיכך שב ושאל בשלישית את אותה השאלה, וביקש להבין מה העצה של רבי אביגדור לקראת יום הדין. אך גם הפעם, נענה רבו והשיב מילה אחת, פשוטה, קצרה וקולעת: 'סמיל'!

נבוך ומבולבל היסב התלמיד את צעדיו לאחור, ויצא מהורהר מהיכל הישיבה.

מיד בצאתו, פגש את אחד מנכדיו של רבי אביגדור, וניסה לברר בעדיניות את פשר תשובת סבו. הוא סיפר לנכד כי שאל את הסב שאלה רצינית להחריד, שאלה שכל יהודי דן בה בימים אלו, ואילו התשובה שקיבל – נראית כלקוחה מפלנטה אחרת, נראה כי המשגיח השיב שלא ממין העניין בכלל!

גם הנכד הצטרף לתמיהה, ונכנס אל סבו כדי להבין למה ירמוז בכוונתו הנסתרת. רבי אביגדור שמע את השאלה, וניאות להסביר: מעשה בעסק מצליח ורב מוניטין, שהציע שירותים לרוב וגם

מצאנו-קלויזנבורג, רבי יקותיאל-יהודה הלברשטם ז"ע בעל השפע חיים. זו הייתה תחילתו של מסע תלאות, רצוף ייסורים על-אנושיים. הרבי היה בין אלפי יהודים שנשלחו אחר-כך מאושוויץ לעבודות כפייה בוורשה, ומשם למחנה הריכוז דכאו

הדרך למחנה, הממוקם בדרום גרמניה, הייתה קשה מנשוא. בכל יום היה עליהם לצעוד כשלושים וחמישה קילומטרים, ללא מים וללא מזון. לאורך כל המסע לא חסכו הנאצים את מכותיהם האכזריות. לרבים לא עמד כוחם, והם נפחו את נשמתם. מתוך ששת אלפים שיצאו מוורשה הגיעו לדכאו רק כאלפיים איש.

הרבי מקלויזנבורג היה סמל של עמידה איתנה. שוב ושוב עודד את כל הנמצאים סביבו לאזור את שארית כוחם ולא להתייאש. למרות הייסורים הקשים ועינויי הגוף דבק כל העת בתפילה ובקיום המצוות, ככל שהיה יכול.

**כאשר נכנס אל
חדרו והציג את
אבחת הרופאים,
שקע הרבי
בהדחור קל,
ולאחר מכן אמר:
"אין לך כלום!
שוב לביתך ודבול
יבוא על מקומו
בשלוש". ראובן
התקשה להאמין
והזד על דברי
הרופא ותיאר את
כאביו וייסוריו,
אולם הרבי הסה
אותו וזמר ואמר:
"הלוא אמרתי לך
שהכול בסדר. סע
לביתך והסר דאגה
מליבך!"**

במיוחד התאמץ לקיים את מצוות התפילין. הוא היה בין היחידים שנשאו עמם תפילין, ויהודים רבים זכו לקבלן מידו ולהגותן בחטף. אולם ביום מר אחד, ב"א במנחם-אב, ערכו הקלגסים מסדר, אגב חיפוש מכאבי ומשפיל על גופם של היהודים ובחפציהם, והתפילין היקרות נלקחו מהרבי.

מגיעת האפשרות להניח תפילין גרמה לרבי סבל יותר מעבודת הפרך ואווירת היגון שסבבה אותו. אולם ההשגחה העליונה לא עזבה אותו, ובדרך בלתי-צפויה נמצאו לו פתאום תפילין. וכך אירע הדבר:

עם הגיעם למחנה דכאו מונו היהודים וחולקו לקבוצות. הרבי שובץ בקבוצה שנשלחה למחנה היער מיהלדורף, לעבודות כפייה קשות. במחנה הזה עבד בחור צעיר מרומניה, ראובן מושקוביץ שמו. קודם שיצא לדרך תפרה לו אימו כיס נסתר בבגדו, ושם הסתיר זוג תפילין מהדורות. התפילין האלה שרדו עם כל הגלגלים שעבר, עד שהגיע למחנה מיהלדורף.

לבחור נודע כי הרבי מתייסר על שאין ביכולתו להניח תפילין. הוא בא אליו ולחש באוזנו: "רבי, יש בידי תפילין!". הרבי נשא אליו את ראשו והביט בו כלא-מאמין. פניו נהרו. הצעיר הושיט את ידו אל הכיס הנסתר, הוציא את זוג התפילין ומסרן לרבי.

שמחתו של הרבי הייתה עצומה, כאילו שוחרר מכל הצרות. הוא ליטף את התפילין הקדושות והצניען מהר בתוך בגדיו. כשמצא שעת כושר, הניחן על זרועו ועל ראשו, בברכו עליהן בכוונה גדולה. "מאז היה הרבי מעיר אותי בכל יום לפנות בוקר. יחד היינו יוצאים אל מאחורי הצריף ומניחים תפילין, ועמנו יהודים נוספים, שנודע להם על הימצאות התפילין. כולנו היינו מניחים וחולצים

באופן ישיר, וגם אם הוא לא מייצר מספיק רווח, אך עצם העובדה שהוא יוצר אווירה שמחה - הספיקה כדי להותירו בתפקידו ולהעניק לו שנת משכורת נוספת!

רבי אביגדור סיים את הסיפור, הרים את מבטו אל נכדו, והוסיף: 'הלא בימים אלו ניצבים אנו לפני בדיקת המאזן השנתית, וזה לא פשוט. הרי לפעמים, יש אדם שאינו תועלת מספיק בעולמנו, סל זכויותיו נמוך משמעותית מסל חובותיו, אין 'כדאיות שמימית' להעניק לו שנת חיים נוספת, בטח לא מאושרת ומרובת ברכה.

אבל יש נתון אחד שיכול לשנות את הכל: החיוך. אדם חייך, אדם שמשרה סביבו אווירה עליזה, יהודי שנוח לברואי תבל לשהות במחיצתו - לאיש כזה יש תנאים מיוחדים, סוג של פרוטקציה. נותנים לו משמים שנים נוספות, מעטרים אותו ברוב ברכות, מעניקים לו שפע ברכה ואושר, שיהיה לו סיבות טובות לחייך!

רבי אביגדור חתם את דבריו, והנכד שב אל הבחור הממתין, ושב בפניו על המסר אותו שמע מסבו. 'כשסבא אמר 'סמיל' - לזה בדיוק הוא התכוון: תחייך! אדם חייך, אדם מפרגן, אדם שנוח לשהות במחיצתו - הוא אדם שסיכוייו לזכות בדין גדלים והולכים, הוא אדם שמשמים מעניקים לו שנים טובות נוספות!

סיפור זה, אותו סיפר מגיד המישרים הנודע הרה"ג רבי שלמה לווינשטיין שליט"א - כפי ששמעו מיהודי שהיה עד לסיפור, מעניק לנו מבט נוסף וחשוב, עצת זהב לקראת יום הדין:

נכון, האווירה מתוחה, יש לחץ, ההיערכות מורכבת. ועדיין - דווקא בימים אלו כדאי כל כך להיות חייך, להשרות מסביב אווירה טובה ונעימה. ככל שנעשה זאת יותר, ככל שאנשים במחיצתנו יזכו לשעה של קורת רוח בזכותנו - כך נזכה שבורא עולם יעניק לנו ברוב טוב וחסדו שנה טובה ומבורכת, שנת שפע וברכה! פניני פרשת השבוע

שמחתו של הרבי הייתה עצומה, כאילו שוחרר מכל הצרות. הוא ליטף את התפילין הקדושות והצניען מהר בתוך בגדיו. כשמצא שעת כושר, הניחן על זרועו ועל ראשו, בברכו עליהן בכוונה גדולה.

"מאז היה הרבי מעיר אותי בכל יום לפנות בוקר. יחד היינו יוצאים אל מאחורי הצריף ומניחים תפילין, ועמנו יהודים נוספים, שנודע להם על הימצאות התפילין. כולנו היינו מניחים וחולצים את התפילין במהירות, כדי לאפשר לרבי זמן ארוך יותר. הדבר היה כרוך בסכנה גדולה, כי בכל רגע עלול היה לצוץ חייל גרמני, והיה עושה סוף מר לתפילין ולמניחיהן", סיפר לימים ר' ראובן מושקוביץ.

הרבי, שחש תודה עמוקה לבחור הצעיר, היה אומר: "ראובן, זכור-נא! אני חייב לך!". הוא אף הוסיף: "עוד נפגש בארץ-ישראל!"

ברכבת האטומה, העמוסה אלפי יהודים, שעשתה את דרכה למחנה ההשמדה אושוויץ, בחודש אדר תש"ד, היה גם האדמו"ר

מילונים ברחבי הולם וכולם מכוונים למקום אחד: לדולר הירוק.

"הדרך לעושר" הוא מותג שפרנס ומפרנס עשרות ומאות מיליונרים, שמבקשים לחלוק את ניסיונם העשיר, תרתי משמע, בדרך אל העושר. אף אחד מהעשירים לא עשה דוקטורט על כסף, אך "עם תוצאות לא מתוכחים". אם הוא עשיר כנראה שבכוונו ללמד אותי כיצד גם אני אהיה עשיר!

התעשייה המשוכללת הזו כוללת ספרים ומצגות, קורסים והרצאות שמסעירים את דמיונם של מאות מילונים ברחבי הולם וכולם מכוונים למקום אחד: לדולר הירוק.

ביום מן הימים החליטה אוניברסיטה אמריקאית ידועה, שלשאלה הזו "כיצד עושים כסף" מגיעה גם תשובה מדעית. על מנת לבחון את השאלה לעומק, ולא רק בהתאם לגחמות מוחם של המיליונרים עצמם, הוחלט לקיים מחקר מעמיק.

לשם כך גויסו 250 סטודנטים אשר הוצמדו למיליונרים. הסטודנטים לא היו אמורים כמובן לחזור עם תשובה לשאלה, אך בהחלט נדרשו לחזור עם רישום מסודר ודקדקני שיכלול את סדר יומם של המיליונר, את פעולותיו ואת נטיותיו המשתקפות. בתום התקופה הועברו מאות השאלונים לצוות מחקר, עליו הוטל "לדוג" מתוך אלפי הרישומים את אותן שורות שמהוות "מתכון" בדרך למיליון הבא... האמת? הרישומים היו די משעממים, בכולם חזר על עצמו אותו סיפור של תחרות, ריגול תעשייתי או מניעתו, והשקעת זמן וכסף בתביעות משפטיות שלעולם לא מסתיימות, ועוד אי אלו "מידות טובות".

אבל אחד מהנשאלים - בעל רשת מסעדות עם סניפים בכל העולם - היה שונה מכולם. אצלו כביכול נעלמו הקנאה התאוה והכבוד.

הוא לא תבע אף אחד למשפט, ואף אחד גם לא תבע אותו. החוקרים ניגשו אליו עם השאלה המתבקשת "מה נשתנה?", והוא בתגובה, סיפר:

"בתחילת דרכי הייתי נאמן לדרכו של אבי המנוח שאמר לי תמיד: 'קבע מטרות והשג אותן בכל מחיר!' הייתי איש עסקים נוקשה וחסר פשרות...

"לפני כמה שנים ערכתי עם כמה ממנהלי סדרת סיורים שנועדו להכיר בפנינו את אורח החיים במקומות שונים בעולם - זאת במטרה להתאים את מוצרינו לאוכלוסיות מגוונות. אחת המדינות שבהן ביקרתי היתה ישראל. טיילנו בכל הארץ ונהנינו.

ביום האחרון אמר לנו המדריך שהוא עומד לקחת אותנו למקום המרתק ביותר בישראל, לטעמו.

ציפינו לסיוור באתר ארכיאולוגי מרהיב, אך במקום זה נסענו לשכונה ישנה וצפופה בירושלים, סביבה לא מרשימה בלשון המעטה. המיניבוס שלנו עצר לפני בניין גדול ורוחש פעילות, שמאות צעירים נכנסים ויוצאים ממנו כל הזמן. המדריך פתח ושאל: 'אמרו לי בבקשה, מה אמור להיות גדולו של מוסד חינוכי בן ששת אלפים תלמידים? ערכנו חישובים מהירים של אולמי הרצאות, חדרי מחשוב, שטחי גינון, מעונות סטודנטים, חדרי סגל, משרדי הנהלה וכדומה, והגענו למסקנה שיש צורך של שטח בן 000,150 מ"ר. 'זכמה אנשי צוות לדעתכם אמורים לעבוד במוסד

את התפילין במהירות, כדי לאפשר לרבי זמן ארוך יותר. הדבר היה כרוך בסכנה גדולה, כי בכל רגע עלול היה לצוץ חייל גרמני, והיה עושה סוף מר לתפילין ולמניחיהן", סיפר לימים ר' ראובן מושקוביץ.

הרבי, שחש תודה עמוקה לבחור הצעיר, היה אומר: "ראובן, זכור - נא! אני חייב לך!". הוא אף הוסיף: "עוד נתראה בארץ-ישראל!".

המלחמה הסתיימה. ראובן עבר לשווייץ, ולאחר מכן עלה לארץ-ישראל והשתכן בבני-ברק. עברו שנים, ובשנת תש"כ עלה ארצה הרבי מקלויזנבורג וקבע את משכנו בעיר נתניה.

ראובן חיפש הזדמנות מתאימה להתראות עם הרבי, ויום חמישי אחד בא למעונו. הוא עמד לפני הרבי ושאל אם הוא מכירו. ברגע הראשון לא זיהה אותו הרבי, שכן בהיותם במחנה היה ראובן בחור צנום וכחוש, ועתה נראה אחרת לגמרי. ראובן גחן אל אוזנו של הרבי ואמר: "זה אני ראובן - של התפילין..."

באותו רגע תפסו הרבי בשתי ידיו בחיבה גדולה ושוחח עמו ארוכות על כל מה שעבר עליו בשנים שחלפו. כשבאה העת להיפרד אמר לו הרבי כי רצונו לארח אותו ואת בני-ביתו אצלו בשבת. באותה שבת הושיבו הרבי לידו וכיבדו באופן מופלא ובחלי-רגיל, ובמוצאי השבת, בטרם נסע לביתו, אמר לו: "זכור את הבטחתי מאז. אני חייב לך. אם יום אחד תזדקק לעזרתי, אל תהסס לפנות אלי".

עברו שנים. ראובן החל לחוש כאבים עזים, ולאחר בדיקות מקיפות נאמר לו כי הוא לקה במחלה חשוכת-מרפא בריאותיו. הוא ובני משפחתו נבהלו מאוד. פתאום נזכר בהבטחתו של הרבי. מיד קם ונסע אל ביתו של האדמו"ר בנתניה.

כאשר נכנס אל חדרו והציג את אבחנת הרופאים, שקע הרבי בהרהור קל, ולאחר מכן אמר: "אין לך כלום! שוב לביתך והכול יבוא על מקומו בשלום". ראובן התקשה להאמין וחזר על דברי הרופא ותיאר את כאביו וייסוריו, אולם הרבי הסה אותו וחזר ואמר: "הלוא אמרתי לך שהכול בסדר. סע לביתך והסר דאגה מליבך!".

ראובן חזר לביתו, וכפי שאמר הרבי כך היה. הכאבים חלפו כליל והמחלה נשכחה. ראובן חזר להיות כאחד האדם. הוא זכה לחיות עוד שנים רבות, ולימים אמרו הרופאים כי עשרות שנים קיננה בגופו המחלה הקשה, ובשעה שאחרים במצבו היו מתפתלים בייסורים, הוא כמעט לא הרגיש דבר.

הבטחת הרבי התקיימה. החוב נפרע במלואו..

לפיד האש

"הדרך לעושר" הוא מותג שפרנס ומפרנס עשרות ומאות מיליונרים, שמבקשים לחלוק את ניסיונם העשיר, תרתי משמע, בדרך אל העושר. אף אחד מהעשירים לא עשה דוקטורט על כסף, אך "עם תוצאות לא מתוכחים". אם הוא עשיר כנראה שבכוונו ללמד אותי כיצד גם אני אהיה עשיר! התעשייה המשוכללת הזו כוללת ספרים ומצגות, קורסים והרצאות שמסעירים את דמיונם של מאות

כזה? הוסיף המדריך לשאול. תשובותינו נעו בין 350-400 איש. ז'בכך' אמר המדריך 'ברוכים הבאים לשיבת "מיר".'

"בישיבה הזאת לומדים כששת אלפים תלמידים, ושטחה הוא כ-3,000 מ"ר בלבד, לכל תלמיד מוקצה חצי מ"ר בלבד. את צוות הישיבה מאיישים כעשרים איש בלבד, ויש לה מנהל אחד ויחיד האחראי על הכל: מקבלת תלמידים, דרך קביעת החומר הלימודי ועד לניהול התקציב."

"היינו המומים. המדריך ערך לנו סיור בישיבה, אולמות הלימוד היו מלאים עד אפס מקום. הלומדים היו שקועים כל כך בלימודם, עד שאפילו לא הבחינו בנו. עברנו קומה אחרי קומה, ובכל פינה אפשרית - או בלתי אפשרית - ישבו אנשים ולמדו. זה היה מחזה מדהים ומחשמל שהותיר אותנו ללא מילים. בכל סיורנו בעולם לא ראינו מחזה כה מרתק."

"בתום הסיור נקבעה לנו פגישה עם ראש הישיבה בכבודו ובעצמו, 'אבל אל תיבהלו ממצבו הגופני' אמר לנו המדריך, 'האיש סובל ממחלות רבות'. נכנסנו לבית פשוט המרוהט ברהיטים בסיסיים ביותר. ליד שולחן הסלון ישב ראש הישיבה, הרב נתן צבי פינקל. הוא דיבר אך בקושי, אבל קיבל אותנו במאור פנים."

אחד מחברי אזור אומץ ושאל: 'כבוד הרב, כולנו פה מנהלים חברות ומפעלים, ואיננו מצליחים להבין כיצד מוסד כמו שלכם מתנהל? מה הסוד פה?' "ראש הישיבה חיך והשיב בשאלה: 'ידידי היקרים, התדעו מה ההבדל בין אדם לבין בהמה? כשבהמה רוצה משהו - המשיך הרב - 'היא תנסה להשיג זאת גם אם תדרוך בדרך על כל מי שנמצא סביבה. האדם, לעומת זאת, מסוגל לוותר על רצונותיו כדי לא להזיק לזולתו. יתרה מזו: האדם יכול אפילו לגרוע הנאה מעצמו כדי להיטיב לחברו. כאן בישיבה חיים בני אדם. וכאשר כל אחד חושב כיצד גם השני יכול לחיות לצידו, לאף אחד אין בעיה."

"סיים אותו עשיר: הדברים נגעו לליבי כמו סכין, זה היה הפוך לחלוטין מדברי אבי המנוח שאמר תמיד: קבע מטרות, והשג אותן בכל מחיר! הבנתי שזאת לא התנהגות אנושית."

מאותו יום החלטתי לא להצר את צעדיו של שום אדם - והאמינו לי, לא הפסדתי מכך מאומה. סך הכל זכיתי להפוך בחזרה לבן אדם!"

"הדרך לעושר" הוא מותג שפרנס ומפרנס עשרות ומאות מיליונרים, שמבקשים לחלוק את ניסיונם העשיר, תרתי משמע, בדרך אל העושר. אף אחד מהעשירים לא עשה דוקטורט על כסף, אך "עם תוצאות לא מתוכננים". אם הוא עשיר כנראה שבכוונו ללמד אותי כיצד גם אני אהיה עשיר!

התעשייה המשוכללת הזו כוללת ספרים ומצגות, קורסים והרצאות שמסעירים את דמיונם של מאות מילונים ברחבי הולם וכולם מכוונים למקום אחד: לדולר הירוק.

ביום מן הימים החליטה אוניברסיטה אמריקאית ידועה, שלשאלה הזו "כיצד עושים כסף" מגיעה גם תשובה מדעית. על מנת לבחון את השאלה לעומק, ולא רק בהתאם לגחמות מוחם של המיליונרים עצמם, הוחלט לקיים מחקר מעמיק.

לשם כך גויסו 250 סטודנטים אשר הוצמדו למיליונרים. הסטודנטים לא היו אמורים כמובן לחזור עם תשובה לשאלה, אך בהחלט נדרשו לחזור עם רישום מסודר ודקדקני שיכלול את סדר יומם של המיליונר, את פעולותיו ואת נטיותיו המשתקפות.

בתום התקופה הועברו מאות השאלונים לצוות מחקר, עליו הוטל "לדוג" מתוך אלפי הרישומים את אותן שורות שמהוות "מתכון" בדרך למיליון הבא... האמת? הרישומים היו די משעממים, כולם חזרו על עצמו אותו סיפור של תחרות, ריגול תעשייתי או מניעתו, והשקעת זמן וכסף בתביעות משפטיות שלעולם לא מסתיימות, ועוד אי אלו "מידות טובות".

אבל אחד מהנשאלים - בעל רשת מסעדות עם סניפים בכל העולם - היה שונה מכולם. אצלו כביכול נעלמו הקנאה התאוה והכבוד. הוא לא תבע אף אחד למשפט, ואף אחד גם לא תבע אותו. החוקרים ניגשו אליו עם השאלה המתבקשת "מה נשתנה?", והוא, בתגובה, סיפר:

"בתחילת דרכי הייתי נאמן לדרכו של אבי המנוח שאמר לי תמיד: 'קבע מטרות והשג אותן בכל מחיר! הייתי איש עסקים נוקשה וחסר פשרות..."

"לפני כמה שנים ערכתי עם כמה ממנהלי, סדרת סיורים שנועדו להכיר בפנינו את אורח החיים במקומות שונים בעולם - זאת במטרה להתאים את מוצרינו לאוכלוסיות מגוונות. אחת המדינות שבהן ביקרתי היתה ישראל. טיילנו בכל הארץ ונהנינו."

ביום האחרון אמר לנו המדריך שהוא עומד לקחת אותנו למקום המרתק ביותר בישראל, לטעמו.

ציפינו לסיור באתר ארכיאולוגי מרהיב, אך במקום זה נסענו לשכונה ישנה וצפופה בירושלים, סביבה לא מרשימה בלשון המעטה. המיניבוס שלנו עצר לפני בניין גדול ורוחש פעילות, שמאות צעירים נכנסים ויוצאים ממנו כל הזמן. המדריך פתח ושאל: 'אמרו לי בבקשה, מה אמור להיות גודלו של מוסד חינוכי בן ששת אלפים תלמידים? ערכנו חישובים מהירים של אולמי הרצאות, חדרי מחשוב, שטחי גינון, מעונות סטודנטים, חדרי סגל, משרדי הנהלה וכדומה, והגענו למסקנה שיש צורך של שטח בן 150,000 מ"ר. 'זכמה אנשי צוות לדעתכם אמורים לעבוד במוסד כזה? הוסיף המדריך לשאול. תשובותינו נעו בין 350-400 איש. 'ז'בכך' אמר המדריך 'ברוכים הבאים לשיבת "מיר".'

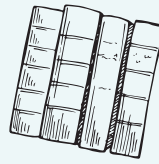
"בישיבה הזאת לומדים כששת אלפים תלמידים, ושטחה הוא כ-3,000 מ"ר בלבד, לכל תלמיד מוקצה חצי מ"ר בלבד. את צוות הישיבה מאיישים כעשרים איש בלבד, ויש לה מנהל אחד ויחיד האחראי על הכל: מקבלת תלמידים, דרך קביעת החומר הלימודי ועד לניהול התקציב."

"היינו המומים. המדריך ערך לנו סיור בישיבה, אולמות הלימוד היו מלאים עד אפס מקום. הלומדים היו שקועים כל כך בלימודם, עד שאפילו לא הבחינו בנו. עברנו קומה אחרי קומה, ובכל פינה אפשרית - או בלתי אפשרית - ישבו אנשים ולמדו. זה היה מחזה מדהים ומחשמל שהותיר אותנו ללא מילים. בכל סיורנו בעולם לא ראינו מחזה כה מרתק."

"סיים אותו עשיר: הדברים נגעו לליבי כמו סכין, זה היה הפוך לחלוטין מדברי אבי המנוח שאמר תמיד: קבע מטרות, והשג אותן בכל מחיר! הבנתי שזאת לא התנהגות אנושית."

מאותו יום החלטתי לא להצר את צעדיו של שום אדם - והאמינו לי, לא הפסדתי מכך מאומה. סך הכל זכיתי להפוך בחזרה לבן אדם!"

ועד לניהול התקציב.

"היינו המומים. המדריך ערך לנו סיור בשיבה, אולמות הלימוד היו מלאים עד אפס מקום. הלומדים היו שקועים כל כך בלימודם, עד שאפילו לא הבחינו בנו. עברנו קומה אחרי קומה, ובכל פינה אפשרית - או בלתי אפשרית - ישבו אנשים ולמדו. זה היה מחזה מדהים ומחשמל שהותיר אותנו ללא מילים. בכל סיורנו בעולם לא ראינו מחזה כה מרתק.

"בתום הסיור נקבעה לנו פגישה עם ראש הישיבה בכבודו ובעצמו, אבל אל תיבהלו ממצבו הגופני! אמר לנו המדריך, 'האיש סובל ממחלות רבות'. נכנסנו לבית פשוט המרוהט ברהיטים בסיסיים ביותר. ליד שולחן הסלון ישב ראש הישיבה, הרב נתן צבי פינקל. הוא דיבר אך בקושי, אבל קיבל אותנו במאור פנים.

אחד מחברי אזור אומץ ושאל: 'כבוד הרב, כולנו פה מנהלים חברות ומפעלים, ואיננו מצליחים להבין כיצד מוסד כמו שלכם מתנהל? מה הסוד פה?'

***

"ראש הישיבה חיך והשיב בשאלה: 'ידידי היקרים, התדעו מה ההבדל בין אדם לבין בהמה? כשהבהמה רוצה משהו - המשיך הרב - 'היא תנסה להשיג זאת גם אם תדרוך בדרך על כל מי שנמצא סביבה. האדם, לעומת זאת, מסוגל לוותר על רצונותיו כדי לא להזיק לזולתו. יתרה מזו: האדם יכול אפילו לגרוע הנאה מעצמו כדי להיטיב לחברו. כאן בישיבה חיים בני אדם. וכאשר כל אחד חושב כיצד גם השני יכול לחיות לצידו, לאף אחד אין בעיה.

"סיים אותו עשיר: הדברים ננעצו לליבי כמו סכין, זה היה הפוך לחלוטין מדברי אבי המנוח שאמר תמיד: קבע מטרות, והשג אותן בכל מחיר! הבנתי שזאת לא התנהגות אנושית.

מאותו יום החלטתי לא להצר את צעדיו של שום אדם - והאמינו לי, לא הפסדתי מכך מאומה. סך הכל זכיתי להפוך בחזרה לבן אדם!"

גליון איש לרעהו

שאל הלה: גם את הסכום הזה אין הרבי רוצה לקחת מאת? ענה לו: אני כן רוצה לקחת אבל הבטחת לי ניסן שלא אקח פחות מהסכום שביקש וחרה אפו של הנגיד בי, ויצאנו בלא כלום.

ושאלתי את הרה"ק, למה היה צריך לומר שהבטיח לי לא לקחת פחות. וענה לי: הרי הוא שאל אותי אם גם מחצית הסכום איני רוצה לקבל? והאמת היא שרציתי לקחת, ואך הייתי יכול לומר לו שאין ברצוני לקחת פחות מהסכום שביקשתי, על כן אמרתי לו שאני מצדי מוכן אני לקחת, שכן הוא האמת, אבל איני יכול לקחת שהרי הבטחתך

מספר הרה"ח ר' ניסן צויבל: אספר מה שבדידי הוה עובדא, שמוה ראיתי בחוש גודל דבקות הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מסטורפקוב זיע"א במדת האמת, אשר כל הון בעולם לא ישוה לו.

באחת הפעמים שהייתי אצל הרה"ק, תינה לפני את צערו שהוא במצב דחוק מאוד וחייב סכומים גדולים, ואינו יודע לשית עצות בנפשו, ועשה אז חשבון מדויק של החובות שהוא חב לאנשים שהסתכם בסכום גדול מאוד. ואמרתי לו, שהיות שנגיד פלוני מחו"ל הגיע עתה לארצנו הקדושה, והוא שוהה בירושלים, והוא מקושר עוד מבית אבותיו לרבותינו מגזע צאנו, אני מוכן לילך יחד עמו אליו, ועל אף שזה לא היה דרכו, אבל בראותי את גודל הלחץ זה הדחק שהיה שרוי בו, אמרתי שההכרח לא יגונה וצריך ללכת אל הנגיד הנ"ל, והיות שרציתי לבקש סכום גדול אשר יכסה את כל החובות שחייב לנושיו, וידעתי את מידתו שהוא רך כקנה ותמיד מסתפק בחלקו וכמה שיתנו לו יהיה שמח בחלקו, הוספתי שבתנאי זה אני הולך עמו, שלא יתפשר על חלק מהסכום ולא יקח מידו רק כאשר יתן את כל הסכום הנצרך.

ומתחילה לא רצה הרה"ק להבטיח, ורק אחרי הפצרות מרובות הבטיח על כך. כאשר הגענו לאכסנייתו של הנגיד הנ"ל וכיבד את הרה"ק מאוד מאוד, שטחתי בפניו את מצבו ודרשתי סכום גדול מאוד שנוכל לפרוע את כל

החובות. הנגיד התחיל להתמקח והציע סכום מסויים, ואחר כך עוד הוסיף על כך אבל הרה"ק מיאן בזה, ואף כאשר הציע את מחצית הסכום שביקשתי, עדיין סירב לקחת. שאל הלה: גם את הסכום הזה אין הרבי רוצה לקחת מאת? ענה לו: אני כן רוצה לקחת אבל הבטחתי לך ניסן שלא אקח פחות מהסכום שביקש וחרה אפו של הנגיד בי, ויצאנו בלא כלום.

ושאלתי את הרה"ק, למה היה צריך לומר שהבטיח לי לא לקחת פחות. וענה לי: הרי הוא שאל אותי אם גם מחצית הסכום איני רוצה לקבל? והאמת היא שרציתי לקחת, ואך הייתי יכול לומר לו שאין ברצוני לקחת פחות מהסכום שביקשתי, על כן אמרתי לו שאני מצדי מוכן אני לקחת, שכן הוא האמת, אבל איני יכול לקחת שהרי הבטחתך.

לכחת, ואך הייתי יכול לומר לו שאין ברצוני לקחת פחות מהסכום שביקשתי, על כן אמרתי לו שאני מצדי מוכן אני לקחת, שכן הוא האמת, אבל איני יכול לקחת שהרי הבטחתך.

בסופו של דבר הכניס הנגיד בכבוד גדול את מלוא הסכום. זה היה מידתו שהאמת היה טבוע בו ונהפך אצלו לטבע. מדת האמת היתה נר לרגליו והיה מצויין במדת האמת, והיו פיו ולבו שוים. ובדבר הזה יש שתי בחינות, האחת שכל מה שמוציא מפיו זה היה כוונת לבו, אבל אצלו היה בחינה יותר גבוהה שכל מה שחשב בלבו ועלה במחשבתו אמר מיד ולא ביקש לעשות חשבונות רבים, ששיעבד פיו ולבו וכל איבריו לעבודתו יתברך שמו, ואם כן כל מחשבה שעלתה במחשבתו זה מה שאומרים לו מן השמים ועל כן אמר את דעתו ושלא יהיה בבחינת כובש נבואתו.

(ספיד ויהלום פר' בא ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בסופו של דבר הכניס הנגיד בכבוד גדול את מלוא הסכום. זה היה מידתו שהאמת היה טבוע בו ונהפך אצלו לטבע. מדת האמת היתה נר לרגליו והיה מצויין במדת האמת, והיו פיו ולבו שוים.

לפתע החל הגוי להתעוות בכאבים נוראים בפראות, משך בשערות ראשו בלע את לשונו וכל גופו החל להיטלטל אנה ואנה כאהוז תזזית. רגעים מספר נאנק בכאביו כשהוקל לו מעט החל לזעוק בקול גדול: הצילו! אני מת! הצילו! השומרים נכנסו בבהלה לשמע זעקותיו, ונדהמו לראות את רבנו עומד בפנית החדר עטוף בטלית ועטור בתפילין פגיו מוסבות אל הקיר ורק שפתיו נעות ואינו שומע כלל את צרחותיו של הגוי. לידו משתולל הגוי מתייסר וצורח הוציאוני מכאן! אני מת! הרבי קודע אותי לגזרים...

בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי (כת, מא).

פעם אחת, חלם הרה"ק ה'בית אהרן' מקרלין, שקוראים לפניו בתורה, את הפסוק בתורה "בניך ובנותיך ילכו בשבי". ה'בית אהרן' הבין שאין הדבר מבשר טוב, ואכן לא עברו ימים מרובים, ונאסר חתנו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא [בנו של מרן הרה"ק מרוזין] זצ"ל, וסיבת מאסרו היה עלילת רשע שהעלילו עליו, ומעשה שהיה כך היה:

שנים מועטות בלבד עברו מאז קיבל עליו הרה"ק מסדיגורא את עול הנהגת החסידים אשר באו לחסות בצל קדושתו לאחר הסתלקות בסערה השמימה של אביו הגדול עטרת תפארת ישראל מרן ה"ק מרוזין זיע"א שנסתלק בג' מרחשון תר"א.

והנה קפצה עליו רוגזה של מלכות שטפלה עליו עוון חמור כאילו היה שותף לזיוף רובלים של מלכות רוסיה. וכך הווה עובדה באחד מכפרי רוסיה התגורר יהודי בשם חייקל שהתפרנס ממלאכה בזויה, האיש היה מדפיס רובלים מזויפים במרתף ביתו ועל ידי כך התעשר, עברו ימים ודבר התרמית התגלתה לשלטונות הרוסיים, שמיהרו לשים ידם על היהודי שפשע.

אותו יהודי אף שלא היה חסיד סאדיגורא, הזדמן פעם לסאדיגורא ונכנס גם הוא אל רבנו כשנודע הדבר לשלטונות שמחו כפל כפליים, כשהשלטונות טענו שמסתבר שגם לרבי יש יד במעל הזה, שהרי הוא מסתודד לו עם הרבי, ואם כן הזדמנות פז היא להפיל את הרבי ובכך יוכלו לנקום את נקמתם בבונו של הרבי המפורסם מרוזין שהצליח להטעותם ולהיחלץ מידיהם, ואכן לאחר חיפושים נרחבים בביתו מצאו השלטונות מכתב שנשלח אל חייקל מהמו"ץ של העיר "באר" ובו כתוב כדברים האלה: "אל תירא ואל תחת, הזכרתך אצל הרבי שיאריך ימים, ובפיו הק' איחל לך ברכה והצלחה בכל אשר תפנה..." בעקבות אותו מכתב יצאו חיילי הצאר - לדוע הגזירה - לחפש את המו"ץ מ"באר" ולפשפש בביתו, בחזונו ניצחון פרצו לתוך ביתו הפכו בכל כליו וארונותיו, ועלה בידם לתפוס מכתבים שהגיעו אל המו"ץ מחצרו של הרבי מסאדיגורא.

במכתבים אלו מאשר הגבאי בכתב ידו, כי עשה שליחותו של המשלח כראוי, וכי מסר את ה"קוויטלאך" לידי רבנו, ואמנם - כותב הגבאי במפורש - כי הרבי בירך את חייקל בן שרה האשע ב"ברכת הצלחה במסחריו"...

באמתחתו של המו"ץ אף נמצאו כמה קבלות של "פדיונות" שהגבאי מאשר כי הונחו על שולחנו של הרבי.

ובכן האם צריכים להוכחה יתירה מכך, שלא זו בלבד שהרבי ידע על עסקיו של חייקל, אלא גם היה שותף פעיל בזיוף המטבעות ותמורת זה קיבל הרבי את חלקו ב"פדיונות", וממילא אחת דינו להיענש כ"חותר תחת שלטונו של הוד מלכותו של הצאר?"

על סמך עלילת שווא זו פנתה הממשלה הרוסית אל ממשלת אוסטריה, שעמה עמדה בהסכם הסגרת פושעים, בדרישה להסגיר לידיהם את הרבי בטענה שגם הוא מעורב בפרשת הזיוף.

הממשלה האוסטרית קיבלה את טענת העלילה, ומתוך קיום הסכמי הסגרה הדדיים שלחו את חיילי המחוז לאסור את רבנו. באביב של שנת תרט"ז, ימים אחדים לאחר חג הפסח צרו השוטרים על ביתו של רבנו מסאדיגורא, הם החרימו חפצים ככל העולה על רוחם, ובהם חפצים יקרים, כתבי קודש, ספרים ומעות ארה"ק שנאספו ונשתמרו בבית רבנו, שכיהן כנשיא ארץ ישראל לכולל וואהלין. אסורו והובילוהו אל בית האסורים המפורסם של טשערנוביץ.

דבר מעצרו של רבנו התפשט חיש מהר בעולם היהודי כולו, חסידי בית רוזין לבשו יגון ואנחה והחלו בפעולות הצלה.

העולם התורני כולו לעדותיו ולשבטיו, התקומם בסופה וסערה נגד עלילת הדם המרושעת שניתכה על רבנו, לכולם היה מובן מאליו גם לנער ובעל דעה קטנה כי כל עניין המכתבים והנאמר בהם אין בכל אלה להטיל אף צל היגיון ב"שותפות" הרבי בעסקיו של חייקל. לא היה ממילא אפילו טעם להצטדק בפני רודפי נפש, שלגודל עבודתו בקודש ורוממותו מענייני העוה"ז, אין לרבנו כל שייכות לעילה שנרקמה עליו.

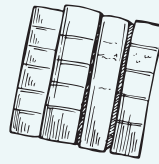
והנה הגיע היום והרבי הושלך

לתוך חדר אפל וצר בלי שיוכל לראות את אור השמש, ואף להסתובב בו אי אפשר היה לו. בתקופה הראשונה למעצרו גם הושפל עד דכא, כאשר לתוך התא המחניק הכניסו הצוורים, גוי פושע ושונא ישראל שהציק מאוד לרבי בזדון וברשע. במשך כל שעות היום הוכרח רבנו לעמוד על רגליו בלי רשות להישען על הקיר, בעוד הפושע ההוא עומד מולו מלגלג עליו ומפריע לו ללמוד ולהתפלל.

רק אחרי שהצליחו החסידים לשחד בכסף רב את מפקד בית הסוהר, הוכנס לתאו ספסל מרופד וניתנה לו רשות לשכב עליו גם במשך היום, הגוי שחרה לו מאוד על ה"תענוג" שזכה לו רבנו חרט על הספסל שתי וערב מתוך ידיעה ברורה שבגלל ה"ציור" הזה לא ישוב הרבי על הספסל ואז יוכל הגוי לשבת ולשכב עליו, ואכן כך היה רבנו הוסיף לעמוד. ולא זו בלבד אלא שכדי לא לשמוע את צלצולי פעמוני הכנסייה הסמוכה, אטם רבנו את אוזניו במשך כל שעות היום למען לא ישמע את המתחולל בחוץ, כך עמד רבנו זמן ממושך על רגליו בפנית החדר דבוק במחשבותיו ותפוס בשורעפיו ומתייחד עם קונו ללא ניע וללא זיע.

לאחר המשה
עשר חודשים (!)
ביום ד' כ"ג תמוז
תרי"ח שוחרר רבנו
ממאסרו, וזהו
לביטוי שבסאדיגורא
לשמחת לבם של
המוני החסידים בכל
העולם

מכאב, לפתע עלה בדעתו של אחד השומרים רעיון: הוא חזר לתאו של רבנו הוציא מתוכו את הגוי, ורק אז הוקל לשני הגוים.

וכך נשאר רבנו לבדו עם בוראו מבלי שיופרע מעבודתו בקודש, באותו יום ידעו צורדי ישראל כי יש אלוקים לישראל, והוא א-ל נקמות התובע עלבונם. בו ביום הוכנס רבנו לחדר גדול מואר ומרווח יחסית.

למרות כל היסורים שהיו מנת חלקו במשך כל חודשי מאסרו נשא רבנו את סבלו בלי להתלונן ולו גם פעם אחת, אף על פי שהרגשותו הגופנית היתה רעה, לא נשברה רוחו כמנהגו תמיד עסק גם בכלא בעבודה רוחנית. ובאין ספרים עמו שינן לעצמו במשך כל הזמן את כל ד' חלקי שו"ע על נושאי כליהם בע"פ.

למקורביו ששאלוהו מה דעתו על ישיבתו בבית הכלא השיב, אם יכול אני לעבוד את קוני ללא הפרעות, מה לי כאן מה לי במקום אחר.

לאחר לחצים על השלטון מגורמים שונים בעולם, ובייחוד התערבותו של השר היהודי מר משה מונטיפיורי שהוזעק במיוחד מאנגליה לשם כך, והגיע לווינה בירת אוסטריה כדי ללחוץ על שחרורו של רבנו, הצליחו לשכנע את השלטונות כי אין כל סיבה למאסר, והוצאה פקודת שחרור.

לאחר חמשה עשר חודשים (!) ביום ד' כ"ג תמוז תר"ח שוחרר רבנו ממאסרו, וחזר לביתו שבסאדיגורה לשמחת לבם של המוני החסידים בכל העולם.

מתוך הספר תל תלפיות

החסידים דאגו מאוד לרבנו וצער רב הצטערו בגינו אך למרות המאמצים שהשקיעו כדי להקל עליו לא עלה הדבר בידם, ויותר מכך אותו גוי רשע שראה כי השיג את מטרתו הוסיף להתעלל ברבנו ביתר שאת, והשומרים לא רק שלא גערו בגוי אלא שעוד עודדו בעקיפין את התגרותו הפרועה.

סופו של אותו גוי היה מר ונמהר באחד מימי שני בשבוע, כשעמד הרבי והתפלל, פתח הגוי בשירה אדירה ופרועה להכעיס במתכוון ולהפריע לרבי בתפלתו ובמחשבותיו הטהורות. בהגיע רבנו לתפלת "והוא רחום" בפסוק: "הבט משמים וראה כי היינו ללעג וקלס בגוים", נאנח רבנו במר לבבו אך מיד המשיך לומר בהתלהבות ובשמחה: "ובכל זאת שמך לא שכחנו נא אל תשכחנו" וחזר על קריאה זו פעמים אחדות.

לפתע החל הגוי להתעוות בכאבים נוראים בפראות, משך בשערות ראשו בלע את לשונו וכל גופו החל להיטלטל אנה ואנה כאחוז תזזית. רגעים מספר נאנק בכאביו כשהוקל לו מעט החל לזעוק בקול גדול: הצילו! אני מת! הצילו! השומרים נכנסו בבהלה לשמע זעקותיו, ונדהמו לראות את רבנו עומד בפינת החדר עטוף בטלית ועטור בתפילין פניו מוסבות אל הקיר ורק שפתיו נעות ואינו שומע כלל את צרחותיו של הגוי. לידו משתולל הגוי מתייסר וצורח הוציאוני מכאן! אני מת! הרבי קורע אותי לגזרים...

בפחד גדול רצו השומרים אל מפקד הכלא, כדי להודיעו על הנעשה בתאו של רבנו, והנה התגלה לפניהם מחזה דומה המפקד בכבודו ובעצמו התגולל על רצפת החדר כשיכור ופניו מעוותות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית

אור החיים הקי

יומי • פניני אביר

יעקב • זוהר יומי

• פניני הדף היומי

• זיכרון לצדיק

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים
את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

פנינים על הפרשה:

רק בעזרת הקב"ה יכול לנצח את יצר הרע

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב. וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה (דברים כו ה-ו). וצריך אתה לתן הודאה להקדוש ברוך הוא על שעזרך עד שנצחת ליצר הרע, שהנצחון תלוי בידו יתברך, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו לב-לג) 'צופה רשע לצדיק', שהוא יצר הרע הרודף אחר הצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו בידו'. וזהו שאמר וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי, ארמי הוא יצר הרע שהוא רמאי, אבד אבי, דהינו בקש להאבד את אבי, כתרנומו. ואבי האמור כאן הוא יצר הטוב שהוא כאב לאדם, שמונה לו דרך טובה וישרה, ותבת אבי נמי גימטריא י"ג, רומז ליצר הטוב שאינו בא לאדם כי אם עד שלש עשרה שנים. וזהו אבד אבי, לפי שיצר הרע הוא עז פנים ותקיף מיצר הטוב, וכמו שקרא שלמה המלך עליו השלום ליצר הטוב (קהלת ד יג) 'לד מסכן וחכם' ויצר הרע 'מלך זקן וכסיל', ובתקפו של יצר הרע ועזות פנים שלו בקש לאבד את יצר הטוב. וירד מצרימה. דהינו, שאין יצר הרע מתגבר על האדם ביותר עד שלש עשרה שנים שבא יצר הטוב, ובאותה שעה בא יצר הרע בחילותיו ומצר על האדם במצרים רבים, בהרהורים ומחשבות רק רע כל היום. וזהו וירד מצרימה, דהינו, מצר על האדם בצרות רבות ומחשבות והרהורים רעים: יצר הרע מפתה בתחילה מעט ולבסוף שולט באדם

ומתחלתו ויגר שם במתי מעט, שמתחלה בא יצר הרע בפתוי מעט, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"ג רסז): 'ויבא הלך לאיש העשיר וגו' (שמואל ב' יב ד), וכשיראה שהאדם שומע לו הולך ומתגבר, עד שנעשה בעל הבית. וזהו ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב, וכיון שנתגבר, באותה שעה וירעו אתנו המצרים ויענונו, הם יצר הרע וחילותיו שכלם נקראים מצרים, שמצרים ומרעים לנו. ויתנו עלינו עבדה קשה, דהינו שהכבידו עלם עד שנטמענו בזהמא שלהם: (פיתוחי חותם פרשת כי תבוא)

ישתדל שיציאתו מהעולם תהיה כביאתו, בלא חטא

ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך (דברים כח ו). בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א א). בראשית. אותיות 'אשר באת', והיא נמי 'אשר תבא', לרמז על מה שדרכו רבותינו ז"ל (ב"מ קז.) על פסוק (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך', שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם, מה ביאתך לעולם בלא חטא כך יציאתך מן העולם בלא חטא. לפי שאדם כשבא לעולם הזה הוא בא זך ונקי, ועקר ביאתו הוא כדי להרויח איזה הוספה, ואם בעונותינו הרבים תעה מדרך השכל ורדף אחר יצרו, לא בלבד שאינו מרויח אלא אדרבא מפסיד. ולכן אם כבר עבר עליו רוח קנאה והלך אחר עצת יצרו, בעודו בחיים חיותו צריך להתעורר ולתקן את אשר עות, ולשית עצות בנפשו יומם ולילה ולומר, למה גברתי ומה הנאה ליוצרי בי כי בראני, אלא ודאי כדי להטיב לי אם עשיתי רצוני. וכשיזכר האדם תמיד שהשם בראו ישר וסבת בריאתו היא כדי להרויח, הנה כשיצרו מפתהו בודאי דלא ישמע לו, דיתמה ויאמר איך השם עשאיני ישר ואני משחית מעשיו יתברך: וזה אפשר רמז שלמה המלך עליו השלום בקהלת (ז כט) באמרו 'אשר

עצות וסגולות:

תשובה (ב')

אם יתהרט על מעשיו - ה' יסלה לו

כשאדם שב ומתהרט לפני המקום ברוך הוא וסולח ומוחל לו על כל מה שחטא ופגם. (מעגלי צדק, אות גימ"ל)

תשובה המועילה ביותר בעודו צעיר

אם נתעורר האדם בימי הצעירה וחזר בתשובה שלמה, זו היא התשובה המעלה, שעדין הוא בתקפו וגבורתו וכבש את יצרו לעשות רצון יוצרו (ע"ז יט.). והנה מי שחזר בתשובה בעודו חזק ואמיץ, דומה כמי שעושה רסן לסוס כדי שלא יתגבר עליו. (פיתוחי חותם שם)

החוזר בתשובה, ה' יענהו בקראו אליו

מי שהוא עושה תשובה וחזר מתטאיו כראוי, כשקורא להקדוש ברוך הוא בעת צרתו עונה, וכמו שנאמר בגביא (ישעיה נה ז) 'יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבתיו וישב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח'. הרי משמע בפשיטות דכשהאדם עושה תשובה, צועק אל השם ועונהו. (מעגלי צדק אות ר"ש, ד"ה רחוק מרשעים)

דרך ה' לקבל את השבים

התשובה היא שאדם חוזר לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא שומעו ומקבל תשובתו, וכך היא דרכה של תשובה, שהאדם שב ומתהרט והקדוש ברוך הוא מקבלו, והקדוש ברוך הוא יושב על כסא הכבוד. (אלף בינה מזמור כה, ד"ה כל אורחות ה')

ברב שחטא - בו יתקן

אם עשה אדם חבילות של עברות, יעשה כנגדן חבילות של מצות (ויק"ר כא ה). והנה התשובה המעלה שתהיה תשובה מעין התשובה, אותו אבר שחטא בו, בו בעצמו יתקן (שמו"ר כג ג) ואפשר שלזה רמזה תורתנו הקדושה 'עין תחת עין שן תחת שן יד תחת יד רגל תחת רגל' (שמות כא כד), לרמז דהאבר שחטא בו, בו בעצמו יתקן, דזהו התקון המועיל יותר. (אלף בינה, אות ח"ת ד)

השיבות ההשכמה לבית הכנסת

והנה, כשמתעורר האדם ורוצה לתקן בכל מה שפגם תקון גמור, גם ההליכה שהלך בעצמו לדבר עברה, צריך לעשות תקון גם כנגד ההליכה ההיא, והתקון הוא, שיהיה משכים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וכשישמע מצוה ירוץ לה בלי שום עכבה כלל. (אלף בינה שם)

יראה בלא חכמה אינה יראה שלמה

אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה' (תהלים קיט א). הנה אין רצוני לכתב הדקדוקים שיש לדקדק בכתובים, רק מתוך הפרוש יובנו הדקדוקים. כונתו בזה כמו שכתב התנא (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה, דשנים אלו אחים שלא יתפרדו, דזה בלא זה אינו מועיל, דאם יש בו יראה בלא חכמה אף על גב דהוא ירא שמים בתכלית, אינו מגיע למדרגת החסידות, דאין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד (שם פ"ב מ"ה). ואם גם כן יש בו חכמה בלא יראה אין בידו כלום (שבת לא.). דאפלו חכמתו מרבה ממעשיו אין חכמתו מוקימת (שם פ"ג מ"ט), מכל שכן כשאין בידו מעשים טובים כלל דחכמתו בטלה ומבטלת: זהו שאמר אשרי תמימי דרך, דהינו מקימים מה שאמר הכתוב (דברים יח יג) 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', דכל מעשיו יהיו בתמימות עם ה', לא יטה ימין ושמאל, שתהיה יראתו יראת הרוממות ולא שיק שיגיעו בני אדם ליראה זו, כי אם הלכים בתורת ה', דיראה בלא חכמה אינה יראה שלמה:

אף בשעת הליכתם בעיני העולם מחשבתם בתורה

ומה שאמר ההלכים, להורות דלעולם אינם מסירים דברי תורה מלבם, אפלו בשעת משא ומתן ובשעת אכילה ובשעת שכבה, דבזה מקימים מקרא שכתוב (שם ו ז) 'ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך'. וזהו שאמר ההלכים, אפלו בשעת הליכתם בדרך אינם מפנים לבם לבטלה, כי אם מחשבתם בתורה. ומה שאמר בתורת ה', להורות דבעיני תורה לשמה: (אלף בינה, תהלים קיט אות א)

יכול להראות לאחרים ירא' ש שבו, שילמדו ממנו

בה' תתהלל נפשי, ישמעו עניים וישמחו (תהלים לד ג). אפשר דבא לומר דהיכא דלהורות לאחרים כיצד יתנהגו ביראת ה', בזה מתר להראות עצמו שהוא ירא את השם. ומפרש כיצד יראת ה' שהוא מתנהג בה ואפן תפלותיו וברכותיו ולמודו וצדקותיו ומעשיו הטובים, וכל זה להורות לאחרים כדי שילמדו ממנו, וליכא בזה משום יוהרא כיון דלבו שלם עם השם, שאין כונתו כי אם להורות לאחרים ולא להנאת עצמו הוא דורש, שרי למעבד הכי. ואפשר דלזה נמי כון הנביא עליו השלום באמרו (ירמיה ט כג) 'כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי', דמלת 'השכל' הוא לשון צווי, ולא היה לו לומר רק 'להשכיל וידע אותי', או 'המשכיל וידע אותי'. אלא בא ללמדנו, דהמשבח עצמו ביראת ה', אין נכון לשבח עצמו שהוא ירא ה' כדי שייכבדוהו, אבל להורות לאחרים מעשיו כדי שילמדו ממנו, טוב הדבר. וזהו שאמר 'בזאת יתהלל המתהלל השכל', דהינו, כשיאמר לאחר 'השכל' ועשה כמותי כי כך דרכי ביראת ה', בזה הענין שרי. וזהו 'כי באלה חפצתי' (שם), דהינו, שיהיו בני ישראל מורים זה לזה יראת ה', דבזה תרבה דעת ויראת ה', וכמו שכתוב בתלמודא (סוטה מ.), מני ומנך יתקלס עלאה. וזהו שאמר בה' תתהלל נפשי, דהינו ביראת ה' אני משבח נפשי, ולא לכבוד עצמי אני מבקש רק כדי שישמעו עניים וישמחו, משום שילמדו ממני לעשות:

(אלף בינה, מזמור לד בתהלים)

עשה [ה]אלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים. הכונה שהקדוש ברוך הוא 'עשה את האדם' שהוא הנשמה 'ישר', אבל 'והמה', כשונכנסה הנשמה בגוף ונעשו שנים, הפסידו עצמם וסרו מאחרי השם דבזה צריכים לתן 'חשבנות רבים', אבל אם נשאר ישר כאשר עשהו השם בזה אין עליהם חשבון. וזהו שרמזה לנו התורה במלת בראשית, אותיות 'ישר באתי', 'ישר תבא', לומר זכר אדם ושים בין עיניך תמיד כי 'ישר באתי' כשבאת לזה העולם, ושמר את נפשך מאד לדעת על מה באת כי אם להרויח מצות ומעשים טובים, ותוסיף ישרות על ישרות כדי כשתלך לאותו עולם תלך ישר, וזהו 'ישר תבא':

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות י)

מהות היראה הנצרכת

ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלקיך (דברים כח נח). והיראה היא, צריך לידע שה' יתברך אדוני האדונים בורא הכל ומושל בכל, ומשגיח בכל פרט ופרט לתת לאיש כדרכיו כפרי מעלליו הן לטוב הן לרע, ומעניש על כל דבר ודבר, ונותן שכר על כל דבר ודבר. וכן כתוב בתורה (דברים כח נח) 'ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלקיך', וזה הלשון שדבר בו משה רבנו עליו השלום, מי הוא זה אשר יקרא המקרא הזה ולא ירעד ותסמר שערות בשרו, כי בא משה רבנו עליו השלום להלהיב בני ישראל ביראתו יתברך, ואמר להם כי בחיוב הכרחי צריכים ליראה אותו, מפני כי ה' יתברך הבריא שברא האדם לא בהכרח רק ברצון, ולא לצורך רק נדבה, וכונתו כי אם להיטיב לו דוקא כאשר חכמים הגידו. ובפרט כל אשר בשם ישראל יבנה, צריך ליראה השם ולאהבה אותו יותר, מאחר שבחר בנו הקדוש ברוך הוא מכל אמה ולשון ונתן לנו את תורתו והראנו דרכיו הישרים ומדותיו וסודותיו וגנזיו:

וזהו כונת המקרא 'ליראה את השם הנכבד', בא להורות החיוב שחוב האדם להיות ירא מן ה' יתברך לפי כבודו וגדלותו, לפי שהעולם לא היה והשם עשהו, והאדם לא היה והשם עשהו, וכל זה לא ברא כי אם לכבודו, כמו שאמר התנא (אבות פ"ו מ"ב) כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא ברא כי אם לכבודו, וזהו שאמר 'הנכבד':

עוד, אומרו 'והנורא', כי הוא נורא מצד פעולותיו שאנו רואים בכל עת ובכל זמן על המדינות איזו לחרב איזו לשלום איזו לרעב איזו לשבע, והכל בהשגחה פרטית וכאלו הוא שרוי עמנו, וזה הוא שאמר 'והנורא הזה', מלת 'הזה' מורה באצבע שה' יתברך משגיח בכל מעשיו ואין שום דבר נעלם ממנו:

עוד הוסיף לומר 'את ה' אלקיך', לומר דהינו שהחובה שאמר בראש המקרא 'ליראה את ה'', חובה על כל הנבראים אפלו לא נתן להם תורתו ולא הראה להם אותותיו ונפלאותיו, מכל שכן האיש הישראלי שייחד ה' יתברך שמו עליהם ונקרא אלוה שלהם באמת. וזהו 'את ה' אלקיך', שבה בחר מכל האמות ונקרא אלוה שלך, לכן ראוי לך ליראה אותו ולכבדו יותר מן הכל:

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות כג)

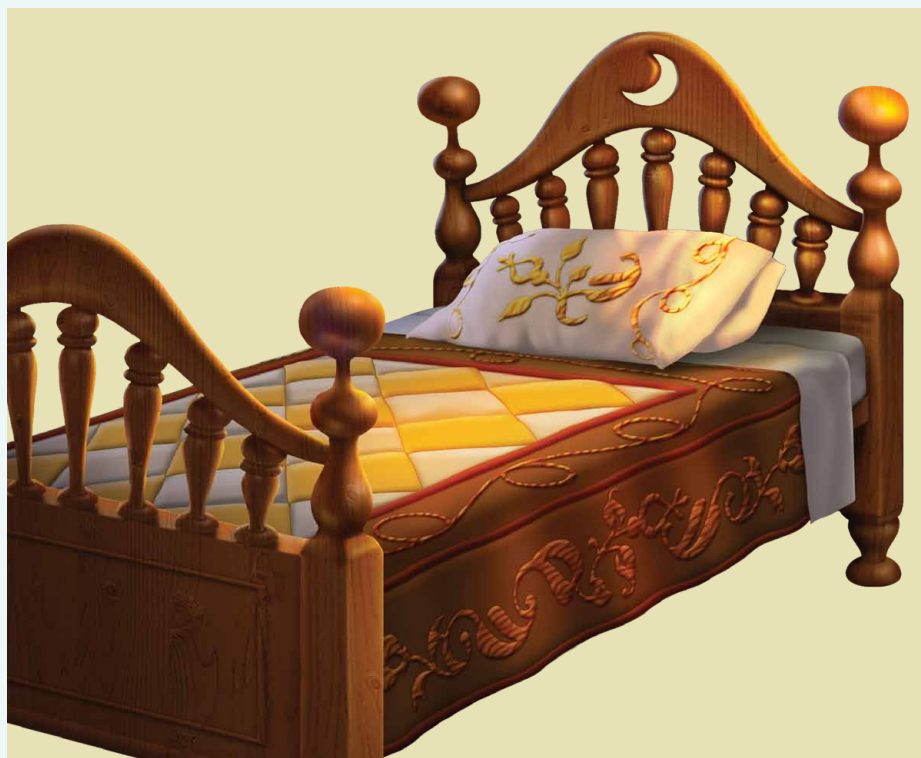
ג' ימים בלי שינה

בגמ': אמר רבי יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעיינינו בכל ימי חג הסוכות. (סוכה גג, ב).

בגמרא, אמר רבי יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעיינינו בכל ימי חג הסוכות, והקשו בגמרא שאין זה יתכן, שהרי אמרו שמי שנשבע שלא ישן שלושה ימים, כיון שאינו יכול לעמוד בשבועה זו הרי זו שבועת שוא ולוקה עליה, ואינו צריך לנסות לקיימה אלא ישן לאלתר.

ובספר אור זרוע (ח"א סי' תשעא) נשאל בדבר אדם שהופקדו אצלו מעות והיה שומר שכר עליהם, ונסע דרך יער בעגלה וחרב בידו לשמור עצמו מפני הליסטים, ונער אחד היה יושב ומנהיג את העגלה, ועבר שם ליסטים שאינו מזוין והביט לתוך העגלה וראה ששומר המעות נרדם וישן, ולקח הליסטים את החרב ממנו וחבל בו כמה חבלות ולקח את כל כספו והלך. וטען בעל המעות שפשע אותו שומר בשמירתו, כיון שאם לא היה לו ישן היה מצנח את הליסטים בחרבו, והשומר טען שאנוס היה בדבר שחטפתו שינה. וכתב באור זרוע (שם סי' תשעב) שאנוס שינה זה אינו נחשב לאנוס, שהרי לא אמרו בסוגיינתו אלא שאין אדם יכול להחזיק עצמו שלא לישן ג' ימים, ומבואר שבפחות מזה יכול הוא להחזיק את עצמו שלא לישן, ואם כן היה לו לישן לפני צאתו לדרך כדי שלא תחטפנו שינה בדרך, וכיון שלא עשה כן הוא פושע במעות וחייב לשלם.

ובשו"ת אבני צדק (טייטלבוים, אר"ח סי' עה) הביא בענין זה מחלוקת הפוסקים, שנחלקו במי שנאנס ונרדם ומחמת כן הרג את הנפש, אם נחשב הוא לאנוס במה שנרדם, וכתב שהכרעת הפוסקים היא שאנוס שינה אינו נחשב לאנוס, כיון שיכול הוא לשמור על עצמו שלא ירדם. ומכל מקום כתב שאם ישן תינוק אצל אמו, ונרדמו אביו ואמו, ומחמת כן נהרג על ידי אמו, רק אמו צריכה כפרה, כיון שהתינוק ישן אצלה והיה לה להיזהר שלא לישן, ואם נרדמה ולא נזהרה אינה אנוסה בדבר, אך הבעל שלא ישן אצל התינוק לא היה לו להיזהר שלא להירדם, ואנוס הוא במה

סבורה שהוא בכלל שפיכות דמים אם לא שוכב התינוק אצלה, וגם אם אין ידוע אם יש ממש באותו חשש מזיקין וחיצונים, מכל מקום האשה סבורה לפי דעתה שסוברת שיש בהם ממש ונזהרת היא על כך הרי היא אנוסה, כיון שהיתה מוכרחת לקחתו עימה למטתה. ואין לומר שלא היה לה לישן שמה תתהפך עליו ותמית אותו, שלילה אחד ושנים אפשר לעשות כן אבל שלשה ימים אי אפשר בלי שינה וכמבואר בסוגיינתו, ואם כן אנוסה היא, והאנוס אינו צריך כפרה (וראה שם שמסיק שנראה שגם האנוס צריך כפרה).

שנרדם ואינו צריך כפרה על כך (וראה שם עוד).

ולענין אנוס שינה בשלושה ימים שהוא אנוס וכמבואר בסוגיינתו, כתב בשו"ת חתם סופר (קובץ תשובות סי' יח) לדון במעשה שהיה באשה שלקחה את בנה התינוק בן חודש למיטתה, ובחצי הלילה מצאה אותו מת. ובתחילה סבר לומר שהיא צריכה כפרה, כיון שאדם מועד לעולם בין ער בין יושן, ולא היה לה לקחתו למיטתה, וכמו שכתב במגן אברהם (סי' תרג), ומקורו מהמשאת בנימין (סי' כו) בשם מהר"ם מרוטנבורג וצמח צדק (סי' ו) בשם מהר"ו, שצריכה האם כפרה על כך.

אך שוב דן לומר שיתכן ובמקרה זה שהיה התינוק קטן מאוד אינה נחשבת לשוגגת אלא לאנוסה, כיון שלילה לפני שמת התינוק היה התינוק שוכב לבדו בעריסה, והאשה הלכה לשכב במטתה וסמכה על בעלה שכשיפסק מלמודו ויכבה הנר יטול את התינוק מעריסתו להשכיבו אצל אשתו לשמרו ממזיקים ומכשפות, ובעלה הלך לישן ולא נטל את התינוק מעריסתו, והוא נשאר שם בעריסה עד אור הבוקר, והיתה האשה חוששת מפני מזיקין ומכשפות, ורק במטתה שהיא מסובבת בכתבים שונים ושמות קדושים אין להם שליטה לחיצונים. ונמצא אם כן שהאשה לפי דעתה וסברתה

דחיית תדיר את שאינו תדיר

בגמ': אמר רב ספרא מאי דוחה דוחה לקדם ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם אמר רבי יוחנן לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו (סוכה גג, ב).

בגמרא הקשו על רב ספרא שאמר שבבית המקדש היו תוקעים לפי מנין המוספים, ואם הקריבו ביום אחד שתי קרבנות מוסף היו תוקעים כפליים, שאם כן למה אמרו לענין שיר של יום שראש חודש שחל להיות בשבת שיר של ראש חודש דוחה שיר של שבת, והרי כמו שיכולים לתקוע על שני המוספים כך יכולים גם

ושאינו תדיר (ראה שו"ת חות יאיר סי' י). ועל דרך זה כתבו בשו"ת שב יעקב (או"ח סי' כב) ובערוך לגר (בסוגייתנו) שבראש חודש אב שחל בשבת מפטירים ב'חזון ישעיהו ולא בשל ראש חודש, אף שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, וכמבואר במגילה (לא.), כיון שהיה בזה טעם מיוחד לחז"ל שיקראו בהפטרות אלו בג' השבתות שלפני תשעה באב ולא שייר לומר בזה תדיר ושאינו תדיר קודם.

ובספר שלמי צבור (שלמי חגיגה דף רג) כתב, שהמתאחר לבוא לבית הכנסת בשבת, ועליו לדלג פסוקי דזמרה או נשמת כדי שישפיק להתפלל עם הצבור, מוטב שידלג נשמת ולא פסוקי דזמרה, מטעם תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, וכמבואר בדברי התוספות בסוגייתנו שאומרים כן גם במקום שהאינו תדיר נדחה לגמרי. והביאו בשער תשובה (סי' רפא סק"א) בקיצור. אך בחיי אדם (כלל יט ס"ו) כתב שמוטב לדלג פסוקי דזמרה מלדלג נשמת, כיון שחובה לומר נשמת בשבת שנקראת ברכת השיר (ראה פסחים ק"ח), ולכן אם אין שהות כל כך יאמר ברוך שאמר תהלה לדוד נשמת וישתבח. והביאו במשנה ברורה (סי' נב סק"ה).

אומרים גם במקום דחיה גמורה, ולכן כתבו שגם בלי דברי רב ספרא יכלו להקשות שתדיר ושאינו תדיר קודם.

ובמגן אברהם (סי' תרפב סק"ב) הקשה לפי זה על מה שכתב בשו"ע (שם ס"ג) שכשחל ראש חודש טבת [שהוא גם חנוכה] בשבת מפטירים 'רני ושמח' שהיא הפטרת חנוכה ולא הפטרת ראש חודש (וכן דעת סדר רב עמרם גאון, תוספות שבת כג: ד"ה הדר, אשכול אלבק עמ' 971, מרדכי שבת סי' תתלא, אור זרוע ח"ב סי' שצד, ועוד), והקשה במגן אברהם, כיון שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם נאמר גם בדחיה גמורה וכמבואר בתוספות בסוגייתנו, היה מן הדין שיפטירו בהפטרת ראש חודש התדירה יותר ולא בהפטרת חנוכה. ובאמת בשבלי הלקט (סי' קצ) כתב בשם תשובת ר' יהודה החסיד ובשם הלכות פסוקות של ספר הזהיר ובשם ר' שמואל ב"ר יהודה שמפטירים בשל ראש חודש, כיון שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם (וע"ש עוד טעם). וכתב שנחלקו בדבר שני גדולי הדור שבמגנצא, וכן הביא דעה זו בספר תניא רבתי (סי' לו).

ובטעם הסוברים שמפטירים בשל חנוכה כתבו התוספות (שבת שם), שכדי לפרסם הגם של חנוכה עושים כן, ולפי זה כתבו הפוסקים שמטעם זה הרי הוא קודם גם לראש חודש ואין אומרים תדיר ושאינו תדיר קודם כשיש טעם להקדים את

לומר שני השירים על שני המוספים ואין אחד מהם צריך לדחות את השני. ותיירץ רב ספרא שאין הכוונה ששיר של ראש חודש דוחה לגמרי את השיר של שבת, אלא דוחה אותו להקדימו, שתחילה אומרים של ראש חודש ואחר כך של שבת, ולעולם אומרים את שני השירים. והקשו בגמרא למה שיר של ראש חודש דוחה את של שבת, והרי כלל נקוט בידינו שתדיר ושאינו תדיר קודם, וכיון שהשבת תדירה יותר מראש חודש היה מן הדין ששיר של שבת ידחה שיר של ראש חודש. ותיירצו שעשו כן כדי לעשות היכר שהוקבע ראש חודש בזמנו.

והנה ממה שהקשתה הגמרא שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם רק אחר דברי רב ספרא שאמר שהדחיה היא רק בקדימה, היה נראה לכאורה שהכלל של תדיר ושאינו תדיר קודם הוא כלל רק בדיני קדימה, כשעושים את שני הדברים, שאז יש להקדים את התדיר כיון שאין הפסד גמור לזה שאינו תדיר שהרי אומרים גם אותו, אבל במקום דחיה גמורה שההפסד של שאינו תדיר הוא הפסד גמור שאם ידחה ידחה לגמרי, אין אומרים תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, ולכן לפני שאמר רב ספרא שמדובר בקדימה גרידא והיינו סבורים שמדובר בדחיה, לא יכלו להקשות שיאמרו בזה תדיר ושאינו תדיר קודם. אך התוספות (ד"ה ואמאי) נקטו מסברא שתדיר ושאינו תדיר קודם

בעל קורא שגמר את קריאת המועדים לפני שעלה האהרן

בגמרא: אתקין אמימר בנהרדעא דמדלוגי דלוגי (סוכה נה א).

בגמרא אמר אמימר לענין הזכרת קרבנות המוספים בתפילת מוסף במועדים בחו"ל, שבכל יום צריך להזכיר בתפילה שני קרבנות, של שני ספיקות היום [של אותו יום ושל יום האתמול], כיון שבכל יום יש בו ספק, כשם שעושים שני ימים יום טוב. וכתב רש"י (ד"ה ולמחר) שכך הוא גם לענין קריאת התורה, שקוראים בכל יום קריאת שני הימים. וסדר הקריאה הוא, שהקורא בתורה הרביעי שהוא הנוסף בחול המועד יותר מבשאר הימים שעולים לתורה רק שלשה קוראים, וניכר שקריאתו באה לכבוד היום והיא חשובה יותר, הוא קורא את שתי ספיקי היום, ואם שבת הוא קוראן המפטיר. והשלשה שקוראים בתחילה אין

ואסורים לשנותה. וכן אדם שהחזיק במצוה כגון בגלילה הוחזק בה ואין ליטלה ממנו. והקשה הרמ"ץ איך מועלת חזקה במצוות הרי אינו דבר שנתפס בו קנין ממוני, ומאיזה טעם אי אפשר לבטל את החזקה. וכתב לחדש שכל דברי ועניני הקהל מועילים בלי קנין, ולכן מועלת חזקה במצוות הקהל אף בדבר דלא שייך ביה קנין.

וכתב בשו"ת מהר"ם שיק (ח"מ סי' כז) ראה לדין זה, שבדבר הנוגע לרבים חל חיוב לקיימו אע"פ שלא חל בו קנין, מהמבואר בסוגייתנו שחלה התחייבותם של ראשי המשמרות שיעבדו כל אחד רק בשבת שלו, ואין אחד יכול לעבוד בשבת של משמרת אחרת, אף שדבר שאין שייך בו קנין הוא, ואף על פי כן קראה התורה להתחייבות זו בשם מכר, כמו שנאמר 'לבד ממכריו על האבות'. ואם כן מבואר בזה שכל עניני הציבור והקהל חלים גם בלי קנין, וגם בדבר שאינו בר קנין נחשב כאילו עשו בהם קנין.

אך בעבודת הגרשוני (סי' קה) כתב שהיה בזה קנין חליפין, שהחליפו העבודה ביום זה תמורת העבודה ביום זה. והוכיח מכאן, שחליפי שוה בשוה הרי הם בכלל מכירה (ראה מרדכי ב"מ סי' שצה).

לחם משנה ביום טוב וכשהל' בערב שבת

בתוס' (ד"ה והיה): תימה דכאן משמע

(סוכה נו, א).

כתב בשו"ת מהר"ל (סי' לו) שמנהג הקהילות לענין קריאת התורה בימים טובים הוא שיחלקו העליות לבני העיר ולא לאורחים, ורק בשבתות רגילים בני העיר לכבד את האורחים לקבל עליות, כיון שעליות אלו שכיחים בכל שבתות השנה. ועוד הביא שם חילוקי מנהגים לענין אמירת קדיש יתום בזמנם, שהיה נהוג שרק אחד אומר קדיש, והיה מנהג הרבה מקומות שרק בני העיר היתה להם הזכות לומר קדיש ולא לאורחים.

וכתב מהר"ל שיש זכר לכל דברים אלו בסוגייתנו. שמבואר בסוגייתנו שראשי משמרות הכהונה חילקו ביניהם את שבתות השנה, וכל משמר היה עובד בבית המקדש בשבת אחרת, ולא יכלו הכהנים לעבוד אלא איש איש במשמרתו ולא במשמרת אחרת, ועל זה נאמר בתורה (דברים יח ח) 'חלק כחלק יאכלו לבד ממכריו על האבות'. ואם כן הוא הדין לענין תפילה שהיא כנגד קרבנות, שחלוקים הקהילות אלו מאלו וכל קהילה יש לה את מקום העבודה שלה, אין לאחד זכות לעבוד עבודת אמירת קדיש ועליה לתורה אלא בקהילה שלו ולא בשל אחרים.

ובשו"ת הרמ"ץ (או"ח סי' יב) חקר בענין מה שנפסקו בשו"ע (ח"מ סי' קמט סל"א) דינים שונים של חזקה במצוות, כגון אדם שיש לו ספר תורה והחזיק שהציבור יקראו תמיד בספר תורה שלו, אם היה לציבור ספר תורה אחר כשקראו בשלו, הרי זו חזקה

מקיפים על קריאתם ויכולים לקרות מה שירצו, ומנהג רבותיו של רש"י היה ששני הראשונים היו קוראים את שני ספיקי היום, והשלישי היה קורא בפרשת יום המחרת שאינה מספיקות היום כלל, והרביעי חוזר וקורא מה שקראו שנים הראשונים.

וכלל הדברים בזה לפי המבואר בתוספות (מגילה כב. ד"ה שאני) הוא, שלכתחילה אין לדלג ולחזור ולקרות לקורא המאוחר מה שכבר קראו מקודם לקורא אחר, ורק בשני אופנים יכולים לדלג, האופן האחד הוא במקום שאם לא ידלגו יצטרכו לקרות לאחרון קריאה שאינה מענינו של יום, והאופן השני הוא במקרה דסוגייתנו, שאף שיכולים לקרות לרביעי את הקריאה של עוד יומיים שהיא עדיין מענינו של יום, כמו שהשלישי קורא את הקרבן של יום המחרת, מכל מקום ישענין מיוחד שיקרא הרביעי את שתי ספיקות היום, וכמו שביאר רש"י (שו"ת חתם סופר או"ח סי' קסט).

ונשאל בשו"ת חתם סופר (שם) בדבר בעל קורא שקרא בראש השנה את קריאת התורה של לידת יצחק כדין, ולעולה לתורה אחד לפני האחרון קרא עד סוף הקריאה של ראש השנה, ונשאל אם ראוי היה לאחרון לחזור ולקרות את מה שכבר קרא זה שלפניו, או שעדיף יותר שיקרא בפרשה שאחר כך. וכתב בחתם סופר שלכאורה לפי הכללים האמורים מן הדין שיחזור ויקרא את מה שקרא לפניו, כיון שהקריאה שאחר כך אינה מענינו של יום. ומכל מקום כתב שלענין ראש השנה יש לומר שעדיף לקרות לאחרון את מה שאחר קריאת ראש השנה, כיון שאינה דומה לקריאת שאר המועדים שהקריאה שאחריהם אינה מענינו של יום כלל, אבל בקריאת ראש השנה אחר הקריאה היא פרשת עקידת יצחק, וגם היא מענינו של יום להזכיר זכות העקידה לזרעו של יצחק, ולכן עדיף לקרות בה ולא לדלג ולקרות לאחרון את מה שכבר קראו לשלפניו (וראה שם עוד).

זכויות הקהל בענינים שאינם בני קנין

בגמ': לבד ממכריו על האבות מה מכרו האבות זה לזה אני בשבתי ואתה בשבתך

ביטול דבר שיש בו סכנה בשישים

בגמ': והא קא מבטל איסורא לכתחלה, ותנן אין מבטלין איסור לכתחלה (ביצה ד, ב).

בסוגייתנו נתבאר שאין לבטל איסור לכתחילה. טעם האיסור מבואר בדברי החת"ס (שו"ת אור"ח סי' קכט, חו"מ סי' כב) שהוא כדי שלא יהא כל אחד הולך ומבטל האיסורים, והרי זה נגד כוונת התורה שדברים אלו יהיו אסורים. וא"כ לפי זה היה מקום לומר שכל זה דווקא בדבר שהוא אסור מדינא, אבל דבר שאסור רק משום סכנה אין בזה מקום לאסור לבטל לכתחילה.

אמנם נחלקו הפוסקים אם בסכנה יש דין ביטול בשישים, דעת הט"ז (יו"ד סי' קטז סק"ב) שסכנה לא מתבטל אפילו בשישים ויותר, וכן הסכים עמו הבית לחם יהודה (שם), אולם דעת האו"ה כלל כג דין ז (והש"ך יו"ד שם בנקוה"כ, הביא שכן דעת האפי רברבי) ועוד פוסקים שבטל בשישים, והוכיחו כן ממה שאמרו חז"ל שבשר ודגים יש באכילתם יחד משום סכנה, ולעומת זאת מבואר בגמרא (חולין קי:): שדגים שנתבשלו בסיר בשרי בן יומו מותר לאכלם [ורק נחלקו רב ושמואל אם מותר לאכלם בחלב או לא, משום דין של ג"ט בר ג"ט, ולהלכה נחלקו בזה השו"ע והרמ"א בדיעבד כשנתבשלו אם מותר לאוכלם לכתחילה עם חלב, אך לכו"ע את הדגים עצמם מותר לאכול אע"פ שיש בהם טעם בשר]. ובעל החמודי דניאל (הל' תערובות סי' ט) כתב, וכן הביא הפ"ת (סי' קטז סק"ג), דמותר לבטל דבר שהוא אסור משום סכנה כשנפל לפחות משישים. אולם המהרש"ם (שו"ת ח"ג סי' רפח) כתב דמאחר ועיקר הדין של ביטול דבר שיש בו משום סכנה נחלקו בו הפוסקים אם בטל בשישים, הגם שלמעשה נקטו האחרונים שיש לסמוך על המקילים מ"מ הבו דלא לוסף עלה ולכן אין להקל.

אמרינן הואיל, ויש איסור תורה להכין, ולא מועיל עירובי תבשילין, אבל לרב חסדא שמן התורה צרכי שבת נעשים ביו"ט, א"כ ירד להם המן ביו"ט ובשלוהו ביו"ט לצורך שבת.

וע"פ דברי התוס' דנו הפוסקים אם יש חיוב לחם משנה ביו"ט, אולם למעשה נקטו הפוסקים (משנ"ב סי' רעד סק"א) והוא מדברי הא"ר (שם) בשם האגודה והאבודרהם, וכן מבואר בשו"ע (סי' תעג ס"ד) שלוקחים ג' מצות לליל הסדר כדי שמתוכם יהיו ב' מצות שלימות ללחם משנה.

והנודע ביהודה חקר על יו"ט שחל להיות בערב שבת אם צריך להניח ג' חלות על השולחן, שלפי הדעות שלא ירד מן ביו"ט, א"כ הוצרך לרדת בערב יו"ט ג' לחמים לצורך יו"ט ולצורך שבת. ותמה שלהלכה קי"ל דצריך רק לחם משנה ביו"ט. ובשו"ת בגין שלמה (ח"א סי' יט) האריך בדבר, וכתב שצריך לבאר שגם כשחל יו"ט בערב שבת לא ירד בערב יו"ט יותר מלחם משנה, אלא שבלחם משנה של ערב יו"ט נעשה גם והספיק להם גם ליו"ט וגם לשבת.

שהמן לא היה יורד ב"ט כדפי' רש"י הששי הראוי להכנה וזהו בחול והא אמר ויברך ויקדש ברכו במן וקדשו במן שבשבת לא היה יורד מן אבל ב"ט היה יורד וי"ל דמדרשים חלוקין (ביצה ב, ב).

בתוס' (ד"ה והיה) הביאו שהמדרשים נחלקו אם ירד מן ביו"ט או שירד מערב יו"ט לחם משנה. וכתבו להוכיח מהסוגיא כאן שלא היה יורד מן ביו"ט ולכן אמר להם משה 'והכינו את אשר יביא' ביום שישי ומזה למדנו שסעודה הצריכה הכנה רק יום חול מכין לשבת וא"כ מוכח שבזמן שהיו ישראל במדבר לא היה יורד מן ביום טוב שהרי היו צריכים להכינו [דכתיב 'את אשר תאפו אפו וכו'], מאידך יש מדרש שאמרו בו על הפסוק (בראשית ב ג) 'ויברך וכו' ויקדש אותו' ברכו במן וקדשו במן, ומשמע דרק את יום השבת בדרך הקב"ה במן שהיה יורד לכבוד שבת לחם משנה, ומזה מוכח שביו"ט לא, ירד ועיין שו"ת משיב דבר (ח"א סי' לו) שרצה לומר שתלוי במחלוקת רבה ורב חסדא אם אמרינן הואיל או לא, דלרבה דאמרינן 'הואיל' לא ירד מן ביו"ט, שהרי הוצרכו לאפות ולבשל לשבת ובמדבר לא היה להם אורחים ולא

הגאון הרבי רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע בעל 'יערות דבש' ו'אורים ותומים' ועוד כ"א אלול תקכ"ד

ובפרט בעת התפילה, ומסופר שכומר אחד שאל את הגה"ק הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל למה אצלנו בבית התפלה שקט, והכל מתנהל כסדר, איש על מחנהו בלי פוצה פה ומצפץ, ואצל היהודים בבית מדרשם רעש גדול, כולם מדברים וצועקים ומסתובבים היתכן, והשיב לו הרבי ר' יונתן זצ"ל, כי אתם בעבור שאתם נקראים עבדים למקום, וממילא מוכרחים אתם לעמוד כעבדא קמי' מרא, אבל אנן דנקראים בנים למקום, א"כ אין הקב"ה, מקפיד אם מדברים או לא מדברים, כמו שאב מתנהג עם בניו שאינו מקפד על כגון דא, עכ"ד.

הג"ר ישראל קיהן זצ"ל אב"ד קהל חסידים בת"א בספרו מנחת ישראל (פר' בהר) מוסיף: שכמובן שכל זה, ה' רק לדחות את טענת הכומר, כי ודאי הוא דאעפ"י דאנן נקראים בנים למקום, אין זה מכשיר עוד את השיחה בבית המדרש. והנה ידוע מה דאיתא בספר בני יששכר (במאמר מעלות וסגולות השבת) כי העדות לישראל שנקראים בנים למקום הוא השבת, דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין נח): שעכו"ם ששבת חייב מיתה, וכתבו המפרשים הטעם בדבר היות שהשי"ת קדש את השבת מבראשית, ובו שבת מכל מלאכתו, א"כ השבת היא שרביטו של מלך, ואסור להשתמש בשרביטו של מלך, והמשתמש חייב מיתה, משא"כ ישראל שהם בנים למקום שפיר יכולים להשתמש בשרביט אביהם, נמצא שמצות שבת מוכיחה שאנן נקראים בנים למקום. ובזה יש לפרש הפסוק כאן: "את שבתותי תשמרו", ואעפ"כ: "ואת מקדשי תיראו", כי אל תדמה בעצמך אם אני מצווה על שבת נמצא שאני בן למקום, וממילא יכול אני להתנהג קצת בקלות ראש בבית המדרש שהיא מקדש מעט, רק אעפ"י שאת שבתותי תשמרו – ואת מקדשי תיראו, לבל לדבר ולבל לשוחח, עכ"ד ודפח"ח. מנחת ישראל (פר' בהר)

טעם נפלא שאין המלוי ברבית קמים להחיות המתים

כתב הגה"ק הרבי רבי יהונתן אייבשיץ זע"א ('יערות דבש' ח"ב דרוש ה): וכבר אמרתי בדרך הלצה: למה המלוה בריבית לא יקום בתחית המתים. משום דמרגלא בפומי דאינשי על המלוה בריבית: זה האיש מצליח, הוא ישן ומעות שלו גדילות ויוסיפו יום ביומו, ואם כן לעתיד לבא כשיבקש לקום בתחיית מתים, יאמרו לו: למה לך לקום? שכב, כי מעותיך יוסיפו ביומו, זהו מהלצה.

(ספיר ויהלום פר' בהר ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מגדל פומרנץ שליט"א)

נולד בשנת תנ"ד בעיר פינטשוב לאביו הגאון רבי נתן נטע.

למד בישיבת הגאון רבי מאיר אייזנשטאט בעל "פנים מאירות" בעת שהיה אב"ד בקהילת פרוסטיץ (הסמוכה לאייבשיץ).

בשנת תס"ט כשעזב רבו ה"פנים מאירות" את פרוסטיץ וחזר לארץ מולדתו פולין לק"ק שידלאוויץ, עזב הוא אל דודו הגאון רבי אליעזר הלוי איטינגא אב"ד הלישוי ונתגדל אצלו בשנת ת"ע נלקח לחתן אצל הגאון רבי משה יצחק שפירא אב"ד בומסלא במדינת בוהמיה.

אחר נישואיו היה סמוך על שולחן חותנו וסייע לו בהוראת איסור והיתר. (ביערות דבש ח"א דרוש ט"ז כתב על חותנו: "הוא אשר לקחתי מבית אבי באשר אבי ואמי עזבוני בילדותי והוא נתן לי את בתו לאשה וגדלני והלבשני לא חסר לנפשי מאומה"). זמן קצר אח"כ עבר לפראג

לבית חותנו זקינו הגאון רבי אהרן יחיאל מיכל שפירא, בפראג קיבל תורה מתלמידי הגאון רבי אברהם ברוידא זצ"ל (ביניהם הגאון רבי יונה לנדסופר בעל שו"ת מעיל צדקה והגאון רבי נתנאל וייל בעל "קרנן נתנאל") כשנתיים ישב בפראג, ובשנת תע"ג נסע להמבורג לבית אבי חמותו רבי מרדכי כהן.

בשנת תע"ד חזר לפראג ונבחר לדרן הקהילה ונתמנה לריש מתיבתא דמתא, ומשנת דע"ת לא פסקה ממנו ישיבה ולא חדל להרביץ תורה עד סוף ימיו.

אחר הסתלקות הגאון רבי דוד אופנהיים אב"ד פראג (ז' תשרי תצ"ז) נתמנה למלאות מקומו כאב"ד פראג, בשנת תק"א נקרא לשמש כאב"ד בקהילת מיץ שבצרפת במקומו של ה"פני יהושע ע" שעבר לפרנקפורט דמיין. גם במיץ החזיק ישיבה גדולה.

בשנת תק"י הוזמן לשבת על כסא רבנות אה"ו (אלטונא, המבורג, וונדסבק) במקומו של הגאון רבי יחזקאל קצנלבויג בעל שו"ת "כנסת יחזקאל" ובסוף שנת תק"י עבר ממי לאה"ו שם המשיך לתפוס ישיבה.

סמוך לפטירתו בשנת תקכ"ב הדפיס את ספרו "כרתי ופלת" על י"ד ח"א (פרט לספר זה נדפסו כל חידושייו לאחר הסתלקותו). נסתלק ביום ג' כ"א אלול תקכ"ד ומנ"כ בבית החיים באלטונא. מאז הסתלקותו נדפסו יותר מעשרים וחמשה מחיבוריו, ועדיין נותרו מחידושייו שלא הובאו לדפוס.

מה ענה הרבי ר' יהונתן לטענת הבומר?

רבות הזהירו רבותינו הק', שלא לשיח שיחה בטילה בבית הכנסת

הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז"ע בעל שו"ת "עמק שאלה" כ"ב אלול תרס"ג

לצורך פרנסתו התיר לצלם אותו למרות הקפדתו

רבינו ז"ע, הקפיד מאוד שלא יעשו ממנו תמונה, ופעם היה צריך לנסוע לצאנז לצורך שמחת נישואין ולא רצה לנסוע כי היה צריך לעשות תמונה עבור פספורט ונתוודע לו על אחד שיש ברשותו תמונה ממנו, שתפס הימנו בלא יודעין ומכר זאת, והרה"ק נרעש מאוד מכך שהוא החמיר על כך בנפשו, ושלח לקרוא לההוא האיש העיז לעשות ממנו תמונה, בידעו שהוא בנפשו שלא יעשו ממנו תמונה, וכד' יבורים קשים, וההוא התחיל לבכות שיש לו בבית שני בנות שצריכות כבר להשתדך, אך אין בידו פרוטה ואינו מוצא זיווג, ולכן הוא היה מוכרח לעשות תמונה, וכך יוכל למכור התמונה בעבור כסף, וכשמוע הרה"ק זאת, אמר לו:

אם כך הדברים, לך והבא לכאן המכונה העושה התמונות, ותאמר לרבנית שתביא לי בגדי שבת, ותעשה תמונה טובה, ותוכל למכור, ויהיה לך מעות לנישואי בנותיך, והרבנית שהיתה אשה חכמה, אמרה לו שאם יהיה בבגדי שבת הרי יאמרו שעשו התמונה בשבת... ואכן עשה ההוא התמונה ומכר זאת לפרנסתו.

גל רחשי לב

הכרת הטוב לנכדי הרה"ק מהארנאסטייפל

הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א כיבד מאוד את צאצאי הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז"ע, משום הכרת הטוב שרחש כלפי ראש המשפחה הרה"ק מהארנאסטייפל, ומעשה שהיה כך היה: המהר"ד ואחיו הרה"ק רבי אריה לייב ממאגריב זיע"א נישאו שניהם בסמיכות זמן לנכדותיו של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א. הרה"ק מטשערנאביל חפץ שישארו שניהם אצלו, ואילו הרה"ק מבעלזא רצה שרק אחד ישאר. ועל כן החליטו שהרה"ק מהורנאסטייפל שהיה בן בתו של הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זיע"א בנו של הרה"ק רבי מרדכי המגיד מטשערנאביל זיע"א יכריע בנידון, והוא פסק שרק רבי ישכר דוב יישאר ורבי אריה לייב ישוב לבעלזא. וכיון שהוא גרם למהר"ד לשהות כמה שנים בצל חותנו זקינו על כן חש כלפיו הכרת טובה, ומחמת זה כיבד את נכדיו.

(ספיר ויהלום פר' צו ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל ז"ע נולד בשנת ת"ר לאביו הרה"ק רבי משולם זוסיא ז"ע.

בהיותו בן שש שנים התייתם מאמו, אביו ר' משולם זושיא התחתן שנית ועבר להתגורר במדינת גאליציא, ואילו הרה"ק רמ"ד נשאר עם ב' אחיותיו אצל זקנים הרה"ק ר"י מטשערקאס ז"ע שהתגורר אז בהארניסטייפל, ועל חיקו נתגדל.

שמו הטוב הלך למרחוק, ובהיותו רק בן י"ג שנה בחר בו הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז ז"ע שגר במדינת גאליציא, כחתן לבתו מרת רייצא ע"ה.

אחרי שחלפו שבעת ימי המשתה ביקש הרה"ק מצאנז שהוזג יבוא אצלו לסמוך על שולחנו, אבל הרה"ק מטשערקאס אמר שקשה עליו פרידתו של נכדו ע"כ רוצה שישארו אצלו, וכן הוה, ושב ויחד עם הרה"ק מטשערקאס להארנאסטייפל.

שנתיים אחרי חתונתו, עקר זקינו מטשערקאס את מגוריו מהארניסטייפל ועבר לגור בטשערקאס, וגם רמ"ד הלך עמו לשם, והמשיך להתעלות במעלות התורה. כאשר נחלה הרה"ק מטשערקאס פנה ואמר לנכדו: צא להארניסטייפל, הגיעה שעתך למלוך, וכבר אמרו חז"ל אין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נימא, אם יש את נפשך שאחיה עוד בהכרח עלינו להפרד, וכך הוה, שרמ"ד יצא למלוך בהארניסטייפל, להיות רבי לחסידים, והוא אברך בן עשרים ושלוש שנים בלבד. הרה"ק מטשערקאס המשיך להנהיג את העדה בטשערקאס עוד שבע עשרה שנים.

בשנת תרנ"ח לפ"ק קרא פעם אחת לבניו ואמר להם אמש ראיתי את דודי ר' דוד'ל מטאלנא ז"ל בחלום, ואמר לי כי שמע כרוז בשמים שצריכים שמה לשני ר' מאטעלעך, אלא שהפציר בעדי להחיותני עוד חמש שנים, באשר כאן עלי אדמות צריכים לי יותר, באותו זמן היה מצב בריאותו הולך ופוחת.

בכל שנה היה נוהג לנסוע ליומא דהילולא של זקינו שחל ביום י"ג אלול לטשערקאס, וכמנהג בית טשערנאביל חלץ נעליו בפתח האהל, וכשסיים תפילתו חפש את נעליו ולא מצאם, באותו רגע נשתנו פניו.

במוצאי שבת כ"ב אלול שנת תרס"ג ישב אל שלחנו לכתוב תשובה לאחמ"כ ישב לקבל חסידים שבאו לשחר פניו ב"קויתלעך" לפני ימים הנוראים, אחרי שסעד מלוח מלכה לקח שנית את התשובה ותיקן את יום הכתיבה במקום "אור ליום א" כתב "מוצאי שבת", ונכנס לחדרו וקרוב לחצות פרח נשמתו, והוא בן ס"ג שנים בלבד. ז"ע.

הרה"ק רבי יצחק מנחם מנדל דנציגר זי"ע א חי"ד ה'עקידת יצחק' מאלכסנדר כ"ג אלול תש"ב

סירב להימלט מפולין שהפכה לגיא הריגה באומרו, 'בתוך עמי אנכי יושבת'.

בקיץ תש"ב החלה מכונת ההשמדה של הנאצים לפעול במלוא הקיטור, לא ניתן היה להמשיך ולהסתתר מהגרמנים שבלשו כל בונקר וכל עליית גג במטרה למצוא יהודים שלא נרשמו כפועלים, רבינו שהוברח לגיטו ווארשא נאלץ לעזוב את מחבואו, ולהרשם כפועל בבית המלאכה שעמד תחת פיקוחו של ר' אברהם הנדל, שהסתכן והכניס לסדנתו את גדולי ישראל ששהו בגטו כפועלים מן השורה.

באחד מימי אלול תש"ב אמר הרבי לר' אברהם הנדל שאין לו רצון לצאת היום, והוא מעדיף להשאר בחדרו, אך ר' אברהם הפציר בו שלא יסתכן בהעדרו. במהלך היום פרצו לפתע מלאכי משחית, ולקחו את כל השוהים במקום לטרבלינקה, הי"ד. (דועה נאמן)

רבינו נולד בשנת תר"ם לאביו הגדול כ"ק מרן רביה"ק התפארת שמואל זי"ע, ולאמו הרבנית הצדקנית שרה רבקה ע"ה. רבינו נתגדל ונתחנך על ברכי זקינו הקדוש כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר הזקן זי"ע, ותחת פיקוחו עלה ונתעלה בימי עלומיו בחצר הקודש.

לאחר הסתלקות אביו הק' כ"ק מרן התפארת שמואל זי"ע בער"ח מרחשון שנת תרפ"ד, מילא רבינו את מקום קדשו והדריך את העם כמלאך הניצב על ראש דרך, עורר לבבות ישראל לאביהם שבשמים, ופעל ישועות בקרב

הארץ. כמו כן עמד רבינו ופתח את שערי ישיבות בית ישראל ברחבי פולין, והתמסר בלב ונפש לטובת הישיבות הק' שגדלו ונתרבו תחת נשיאותו והיו פזורים על פני למעלה משלשים עיירות ברחבי פולין.

בחודש אלול תש"ב הובל רבינו למחנה ההשמדה טרעבלינקא, שמה קידש את השם הנורא ברבים, ונפשו יצאה בדברו ביום המר והנמהר כ"ג אלול תש"ב לפ"ק.

אומדן אני מעשי למוך

פעם בא איש אחד לבשר בשורה טובה לרבינו, ונתן שבח לרבינו על זה. אמר לו רבינו, כתיב (תהלים מ"ה) "דחש' לבי דבר טוב אמר אני מעשי למוך" כשבא אדם לבשר בשורה טובה, אומר אני מעשי למוך, שהכל כמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, כמו של הקב"ה ולא כחי.

(גל' כרמנו)

בתוך עמי אנכי יושבת

במאמצים רבים עלה בידי חסידיו ששהו מחוץ למקום הסכנה להשיג עבורו רשיונות מסע ואישורי כניסה לארץ ישראל, אך הוא

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
ישירות למייל האישי

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית • אור החיים הקי יומי • פניני אביר יעקב • זוהר יומי • פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

לחץ כאן להצטרפות

הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין ז"ע בעל 'חפץ חיים' ו'משנה ברורה' כ"ד אלול תרצ"ג

הגה"צ ר' ישראל מאיר הכהן נולד בשנת תקצ"ט.

בצעירותו למד בישיבה בוילנא, והתפרסם כעילוי וצדיק.

רוב ימיו ישב בעירו ראדין, והתפרנס מחנות שהחזיקה אשתו. מעולם לא נשא שום מישרה רבנית; הקים ישיבה קטנה בראדין, שנהייתה במשך השנים אחת החשובות בליטא.

כתב חיבורים רבים בהלכה ומוסר, שפירסמו אותו מאוד, והשפעתם גדולה עד היום. חיבורו ההלכתי הראשון היה ספר 'חפץ חיים' על הלכות לשון הרע, ועל שמו כונה ר' ישראל מאיר כבר בחייו, וכך הוא מכונה עד היום, 'החפץ חיים'.

הוא כתב ספרי הלכה שימושיים שהזמן גרמן, כמו ספר 'מחנה ישראל' לחיילים

בצבא הצאר; כמו - כן חיבר ספרים בהלכות קודשים ומקדש, ואף פתח 'כולל ללימוד קודשים'. חיבורו הגדול הוא ספר 'משנה ברורה' על שו"ע א"ח בשישה כרכים, שבהכנתו עסק במשך כ"ח שנים, וכל כך נדפס מייד בסיום הכנתו.

ספר 'משנה ברורה' התפשט במהירות עצומה בעם ישראל, ומהווה עד היום את ספר הפסיקה העיקרי בחלק א"ח בציבור האשכנזי, וספר הלכה חשוב ביותר לכל עם ישראל. ספר 'משנה ברורה' כולל ביאור בעל שלושה חלקים שכתב החפץ - חיים: 'משנה ברורה' עצמו, שהוא ביאור פסקי השו"ע, הוספת פרטים הלכתיים, והכרעת ההלכה במקום מחלוקת הפוסקים; 'ביאור הלכה', הכולל דיונים הלכתיים ארוכים יותר; ו'שער הציון', בו נמצאים מקורות ההלכה בפוסקים להלכות המובאות במשנה - ברורה ועוד הערות קצרות.

החפץ חיים חיבר עשרות ספרים קטנים וקונטרסים בענייני הלכה והנהגה שונים, שקובצו בכמה כרכים תחת הכותרת 'כל כתבי החפץ חיים'.

רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ד אלול שנת תרצ"ג, ז"ע.

הרב המחבר יפה דורש ונאה מקיים

כאשר סיים מרן ה"חפץ חיים" את חיבורו הנודע על הלכות לשון, נכנס לבית הגאון רבי מרדכי קלאצקי - הרב דלידא כדי לקבל הסכמתו לספר. גער בו הרב: "אברך צעיר שכמוך רוצה לחבר ספר על ההלכות החמורות של איסור לשון הרע, הרי זה מגוחך" וסירב לתת את הסכמתו.

כשיצא החפץ חיים מבית הרב לידא, פגש באחיו של הרב, שהיה דיין דמתא. אמר לו הדיין: אל תתעצב, כי כך היא דרכו של אחי

הרב לגעור ולנזוף...

מיד נענה הפץ חיים ואמר: "חס וחלילה, אין זה נכון, הרב לא גער בי, ואדרבה, הרב צדק בדבריו. אכן אין זה ראוי לאברך צעיר לחבר ספר כזה".

חזר הדיין ונכנס לבית אחיו הרב וסיפר לו אודות צדקותו של החפץ חיים וגודל זהירותו מלקבל לשון הרע על הרב. מיד קרא הרב את החפץ חיים אל חדרו ונתן לו בשמחה את הסכמתו לספר.

[ויש לצייין שבהסכמת הרב [הנ"ל] מלידא לספר "חפץ חיים" מרמז זאת בדבריו, וז"ל: "והרב המחבר יפה דורש ונאה מקיים"].

אתה יודע למי מסורות הברכות? לשבת קודש!

בספר 'הדעה והדיבור' (ח"ג עמוד רפח) להגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל הובא כך: מפני שעצם הסיפור מראה את ערכו וקדושתו של הסבא קדישא, החפץ חיים זיע"א, וכמה גדולים יראים ושלמים ששמעו מפי את סיפור הדברים הפעירו בי לכתוב זאת בספר לזכרון עולם, הנני לספר את כל המעשה כמו שהיה: צעיר אחד ממשפחה הגונה, בעיר פלונית שכהנתי בה בתור רב אב"ד, רצה לעלות לארץ הקודש, ולתכלית זו החליט ללמוד את מקצוע הנהגות. זה היה לפני כארבעים שנה, ובעירי לא היה אז רבב ממונע. ואחרי שלמד את המקצוע הזה, רכש מונית (מכיון שלא השיג את הסרטיפיקט לעליה), הביאה לעירי, והתחיל מוביל נוסעים אל הרכבת וממנה. ולאט לאט התחיל מחלל את השבת רח"ל, להחליף את הסדר האמור בזמירות, מאחר לבוא אל השבת וממחר לצאת, היינו, מחלל את השבת בנסיעה והובלת נוסעים עד שעה מאוחרת בלילי שבתות, ומתחיל לקבץ נוסעים בשבתות בעוד היום גדול. שלחתי אחריו והבטיח לחדול מזה. ולא קיים את הבטחתו. כה עשיתי כמה פעמים ללא הועיל.

אביו שהיה בעל בית נכבד חלה בשיתוק חלקי בפנים, ושכב זמן רב בבתי חולים שונים בורשה ובוילנא. גם סכנה היתה לדבר עמו מזה ולגרום לו עגמת נפש בשעת מחלתו הקשה פן יקראנו אסון, והפרצה של חילול שבת על ידי בנו עמדה להתרחב בעירי ח"ו. והי היום ונתקיים בוילנא כינוס של רבני ליטא הפולנית (שבאו אליו כשלוש מאות רבנים, ראשי ישיבות ועסקני חינוך) תחת נשיאותם של הגאונים הצדיקים החפץ חיים והגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, כשעל סדר היום עניני חינוך בכלל וועד הישיבות בפרט. אחרי ישיבות רבות במשך כמה ימים, נתפורנו איש לעירו. הרכבת שבה נסע החפץ חיים ורבני וילנא, ואני בתוכם, עמדה

מאיר! (השם של החפץ חיים) ותועיל לך ח"ו! הברכות אינן מסורות בידי! (וכדרכו בקודש חזר על כל מאמר ומאמר ג' פעמים בבחינת 'מגל זה מגל זה'), אתה יודע למי מסורות הברכות? לשבת קודש! וכמו שנאמר 'זיכרון אלילים את יום השביעי ויקדש אותו', וכן אנו אומרים בקבלת שבת 'לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה', ולמה איפוא אתה מבקש ברכה מישראל מאיר? וחזר על דבריו ג' פעמים כנ"ל. והוסיף: מהיכי תיתי אם תשמור שבת כהלכתה ותקבל את ברכת השבת ותדע לקבל ברכה מישראל מאיר, יתן לך גם ישראל מאיר ברכה, אלא מאי, אין אתה רוצה לשמור את השבת כראוי ולקבל את הברכה ממקורה ותאמר בלבבך שדי לך לקבל ברכה רק מישראל מאיר, דבר זה אי אפשר! אין בכוחי לברך בלא ברכת השבת! וכדרכו בקודש חזר על כל מאמר ומאמר שלושה פעמים בהדגשה והטעמה מיוחדת.

כל הקרון שהיה מלא יהודים הקשיב לדבריו באימה וביראה, ואין צריך לומר אבי הצעיר, שידע כנראה את נגעי לבבו. והגאון ר' הלל ואבלח"ט אני הבטנו איש בפני אחיו בתמהון רב וחשבנו: איך עברו מחשבותינו אל הסבא קדישא. ועד שאנו עומדין בתמהון לבב, והנה החפץ חיים, אחרי דומיה קלה, מוסיף: ושמה תאמר שאתה שומר את השבת וראוי לברכה, אבל ראה מה כתוב בשבת 'זכור את יום לקדשו, שבת לה' אלוהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך', הלא אין דוגמת אזהרה זו בשאר המצוות. לא נאמר, לא תאכל חזיר אתה ובנך ובתך, או לא תלבש שעטנז אתה ובנך ובתך, כי כל אחד מהם אחראי בעד עצמו. אבל בשבת האב אחראי גם בעד הבנים הנמצאים ברשותו, ואפילו הם גדולים, ואפילו אם אתה משמר את השבת ובנך נוסע בשבת ובתך מסרקה את שיערה בשבת, אי אפשר לך לקבל ברכה ממקור הברכות משבת קודש, וגם ברכת ישראל מאיר לא תשיג ולא תועיל לך.

כאשר יצאו מפיו הקדוש של הסבא קדישא 'אתה ובנך ובתך - אתה משמר את השבת ובנך נוסע בשבת', ידעו רק שלושה אנשים בקרון שאין זה סתם משל ודוגמא אלא דברים שנתגלו לו ברוח הקודש, היינו רבי הלל, ואבלח"ט אני, ואבי המחלל, שלא יכול להתאפק וצעק: רבי, הנני מקבל עלי שלא תהיה עוד בביתי מה שהיה עד כה! הוא קבל ברכת החפץ חיים, שב הביתה ושולח תיכף את בנו לארץ ישראל. ואף כי היינו רגילים לשמוע מפיו הקדוש של החפץ חיים דברים המראים על תופעת רוח הקודש בבית דינו, אבל הפעם היה זה באופן מוחשי ביותר, שאנחנו חפשינו דרכים איך להודיע להסבא קדישא על איזה תנאי יתן לו את הברכה, ולא עלתה בידנו, והנה מן השמים הודיעו לו פרטי פרטים: מעשה הבן הלא היה ידוע לנו, ומעשה הבת קמי שמיא גליא. והפרצה בעירי נגדרה בסיעתא דשמיא ע"י גדול הדור זיעועכ"א.

(ספיר ויהלום פר' משפטים ע"ט - להגה"ר מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בתחנה משעה שבע בבוקר עד יציאת הרכבת בשעה שמונה. הקרון שנכנסנו אליו נתמלא תיכף יהודים עד אפס מקום, כדי לראות ולשמוע את החפץ חיים ולהיות במחיצתו. החפץ חיים התחיל לעשות הכנות לתפילת השחר (אני קמתי בבוקר השכם והתפללתי במלון טרם צאתי אל הרכבת). יצאתי מהקרון לרגע אל הרחבה שלפני התחנה לשאוף מעט אויר צח, ופה נפגשתי פתאום עם אבי הצעיר בעל הטקסי, ההולך נשען על מקלו ותחבושת על פניו, ומתקרב אל הרכבת. דרשתי לשלומי ושאלתי: אם הרופאים כבר הרשו לו לעזוב את בית החולים ולנסוע הביתה? וען, שאיננו נוסע הביתה אלא לראדין, אל החפץ חיים. וביסס את מעשהו זה בחלום שחלם בלילה הזה, והנה הסבתא שלו שנפטרה זה כמה שנים עומדת לפניו ואומרת: אך לשוא אתה מחפש תרופה למכתך אצל רופאים, רב לך לשכב בבתי חולים, סע אל החפץ חיים ותקבל ממנו ברכה ותירפא ממחלתך! ויקץ והנה חלום, ותפעם רוחו, והחליט תיכף לעזוב את בית החולים ולנסוע אל החפץ חיים ולקבל ממנו ברכה, ולתכלית זו בא אל הרכבת. השתוממתי לשמוע את החלום הזה ואמרתי לו, שלא יצטרך אפילו לנסוע לראדין, כי החפץ חיים נוסע עתה ברכבת זו, וגמצא בקרון זה שאנו עומדים לפניו. הוא התרגש מאד כי ראה בזה אות השמים, הבאה לאמת את דברי הסבתא. וימחר אל הקרון שישב בו החפץ חיים. מצאנו אותו עומד בתפלתו הזכה והברורה מלה במלה כאילו מונה מעות, וכל הקהל הקשיב רב קשב לכל מלה שיצאה מפיו הקדוש.

פתאום נפל רעיון במוחי למסור להחפץ חיים מהפרצה שבנו של הבעל בית הג' עושה בעירי, לחלל את השבת, ולהשפיע עליו שיצוה על בנו לשמור את השבת. ולתכלית זו קראתי את בעל נכדתו של החפץ חיים, הרב הגאון רבי הלל זצ"ל גינזבורג, שליווה אותו בדרכו, לצאת עמי החוצה, וסיפרתי לו את כל הענין, ואמרתי לו שתיכף נשוב אל הקרון ואקרא את החולה - החולם החוצה ואדבר עמו ארוכות, כדי שיספיק רבי

הלל למסור להחפץ חיים את מבוקשתי להשפיע עליו בענין שבת, וטרם שתוזז הרכבת נשוב אל הקרון, והחפץ חיים בודאי ידע איד להשפיע עליו. רבי הלל הסכים לעשות זאת, אולם עד ששבנו אל הקרון ראינו כי איחרנו את המועד, כי החפץ חיים סיים את תפילתו ואבי הצעיר המחלל כבר ניגש אל החפץ חיים ויבקש ממנו ברכה.

היטב חרה לנו הדבר, אבל הנעשה אין להשיב, והתחלנו לשמוע את הדו שיח שבין החפץ חיים ובין המבקש את הברכה. הוא ניגש אל הסבא קדישא באימה ורתת ואמר לו: רבי, הנני חולה אנוש זה יותר משנה. הייתי בבתי חולים בורשה ובוילנה ואין תרופה למכתי. ובשכבי בלילה הזה בבית החולים בוילנה, באה אלי אמי זקנתי מעולם האמת, ואמרה לי: עזוב את הרופאים והרפואות וסע אל החפץ חיים והוא יתן לך ברכה ותתרפא.

כשמוע החפץ חיים שמחזיקים אותו לבעל מופת (הוא שנא מאד לשמוע דבר כזה) קפץ ממקומו ואמר: מי יתן לך ברכה? ישראל

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע המגיד מזלאטשוב כ"ה אלול תקמ"ג

ישנם מלאכים המעבירים ידיעות ובשורות לנשמות, ואצטרף לשירה ואעזור רחמים רבים על השרים בעלי תשובה - מדברי הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש בשם אביו הרשב"ב נ"ע.

גל ליזענסק

מדוע לא רצה לקבל תמיכה קבוע מידי בשר ודם

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, שבצעירותו היה חי בדחוקת איומה, עד כדי כך שבני ביתו היו רעבים לפת לחם ממש, אך כל זה לא היה מפריע בעדו מלעסוק בתורה ועבודה ביום ובלילה.

פעם הגיע איזה יהודי נכבד לביתו בכדי להיזכר לפניו בדבר ישועה

ורחמים, ומה מאד גדלה תדהמתו בראותו את גודל הדחוקת והעניות השוררת בביתו של הצדיק, ומה גם לאחר שהרבנית תיארה בפניו את גודל הלחץ וזו הדחוק אשר כבר עבר את כל כח הסבל. הלה שמע את הכל ויחם לבבו בקרבו ופנה אל הרבנית ואמר לה: אני מקבל על עצמי לכלכל אתכם בהרחבה, ומעתה אל תפריעי את בעלך הקדוש בענייני הפרנסה כי אם תבואי אלי כל שבוע ואתן לך סכום נכבד שיספיק בהרחבה על כל הצטרכויות. ואכן ההוא קיים את הבטחתו במלואה ודאג לכל מחסורם בכבוד ובהרחבה.

עברו כמה שבועות מאז והרבנית מתפלאת לראות כי בעלה אינו שואל כלל מהיכן כל ההרחבה הזאת בתקופה האחרונה, עד שהרהיבה עוז ושאלה אותו, האמנם אין אתה מבחין שלאחרונה איני מטרידה אותך כלל מענייני הפרנסה, מדוע אינך מתעניין כלל על הדבר. ותוך כדי כך סיפרה לו על פלוני שהתחיל לדאוג לכל צרכיהם ושולח להם כל שבוע סכום נכבד למחייתם.

שמע הצדיק את הדברים ופניו נשתנו לרעה והתחיל לטעון לנוכח אשתו: מה עשית לי, הלא עד עכשיו הייתי תלוי תמיד בחסדי ה' יתברך כמאמר הגמרא (חולין פד:): שאשתו ובניו של אדם תלויים בו והוא תלוי במי שאמר והיה העולם, ולכן כל אימת שהיה מצב הפרנסה דחוק ידעתי כי הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, ובעת שכזאת הייתי מפשפש במעשי ועוסק בתשובה עד שהקב"ה היה מקבל את תפילתי ושולח לי מחיית, וכך הייתי כל ימי קרוב אל ה'. אך כאשר בא פלוני זה ושולח לי בקביעות את כל הצטרכויות הרי נגזל ממני חלק זה של ההתקרבות לבוראינו יתברך. (ספיר ויהלום פר' מצורע ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק מו"ה רבי יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זי"ע נולד בשנת תפ"א בבראדי, לאביו הרה"ק המוכיח רבי יצחק מדראבהביטש זי"ע. בצעירותו עלה ונתעלה בתורה ובקדושה מפי אביו.

אח"כ היה מהאריות שבחבורת לומדי הקלויז הנודע בבראדי, ראש הקלויז הגאון רבי חיים צאנזר העיד שהינו לומד תורה לשמו, זכה להסתופף בצל מרן הבעש"ט, אשר העיד בו שלא טעם טעם חטא מימיו.

אחר פטירת הבעש"ט הסתופף בצל המגיד הק' ממעזריטש כפי שהראו לו משמים. נודע כמגיד מישרים. היה נודד מעיר לעיר ומוכיח את העם בדרשותיו. וקירב רבים לתורת השם.

גדולי דורו חרדו לשמו, והרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע התבטא שכאשר הוא לובש את מלבושו לקראת התפילה ומחבר את הקרסים הינו ממשיך שפע למעלה לשמונים אלף כיתות מלאכים והוא חיותם.

רבים היו תלמידיו הקדושים, וביניהם החוזה מלובלין, ה"סבא" משפאלי, הרה"ק מאפטא, הרה"ק ר' ארון לייב מפרימשלאן, הרה"ק ר' מרדכי'לה נשכזער, ועוד רבים.

בעת רעוא דרעוין בשב"ק פרשת ניצבים וילך כ"ה באלול תקמ"א, השיב נפשו לאלקים בקראו "שמע ישראל". ועל מצבתו נרשם שנת ו'קמ"ת (כנראה עם הכולל) ועלית אל המקום.

זכה להעמיד חמשת בנים קדושים, שעליהם אמר "הבאתי לעולם ה' בנים כנגד ה' חומשי תורה, הרה"ק רבי יוסף מיאמפלא, רבי יצחק מראדוויל, רבי זאב מזאבאריז, רבי משה מזוויהעל, ורבי מרדכי מקערמניץ, זכותם יגן עלינו.

דברי תורתו נאספו בספר "מים רבים" תורת המגיד מזלאטשוב.

מועלת הניגון הידוע מהרה"ק מזלאטשוב

קבלה בידינו אשר ניגון זה [מהרה"ק מזלאטשוב] קראו הבעש"ט נ"ע בשם "ניגון התעוררות רחמים רבים". על ניגון זה אמר לי אבי שקבלה בידו ממה ששמע מאביו בשם זקנו שקיבל ממורו הרב המגיד ממזריטש שהיה נוכח באותו מעמד, שלפני ההסתלקות ציווה הבעש"ט לנגן "התעוררות רחמים רבים" שחיבר הצדיק ר' מיכעלע מזלאטשוב.

וכשסיימו לנגן הואיל הבעש"ט לומר "אני מביטח לדורותיכם, מתי, היכן, ומי שישיר ניגון זה של התעוררות רחמים רבים בהתעוררות של תשובה, הרי בכל היכל שאמצא בו אשמע

הגה"ק רבי עמרם בלום זי"ע אב"ד אויפאלו וב' בית שערים' כ"ו אלול תרס"ז

גואל במהרה בימינו אמן, ביאר הגאון רבי עמרם בלום אב"ד אויפאלו בדרך צחות: הדרשנים, בדרך כלל, לא יודעים לקצר בדבריהם ואומרים דרשות ארוכות, שהן לסבל, למשא ולטורח על השומעים. הדרשה נדמית למאזינים כל כך ארוכה שהם משוכנעים, כי לא יהיה לו סוף לעולמי עד.

אך כשהרב הדרשן בכל זאת מתקרב לסוף, מתחילים השומעים להאמין שכמו שהיה סוף לדרשה ארוכה זאת כך תהיה סוף לגלות שהיא ארוכה מאוד. לכן ממילא מסיים הרב "ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן..."

במשנת רש"י

יאמר נא הרב את הדברים שכתובים בספרים

מסופר על הגה"ק רבי עמרם בלום זצ"ל אב"ד אויפאלו, שפעם אחת לאחר דרשתו בפני קהל עדתו, ניגשו אליו כמה מאנשי הקהילה, והעירו לו על כך שהוא מכלים אנשים ברבים, כשמוכיחם לעין כל בעת דרשתו.

אמר להם: "אם כן מה רצונכם שאומר בדרשה?"

ענו לו בני הקהילה: "זאל דער רבי זאגן וואס עס שטייט" [יאמר נא הרב את הדברים שכתובים בספרים].

בדרשתו הבאה אמר: "מהאט געבעטן זאגן [בקשו ממנו שאומר] וואס עס שטייט, ואכן כך אעשה!".

הוא הראה באצבעו על אחד מהנוכחים וקרא בקול: "דא שטייט דער שייגעץ וואס האט עובר געווען כך וכך, אונד דא שטייט דער וואס איז נישט מקיים כך וכך!" [המילה "שטייט" באדיש יש לה שתי משמעויות, "כתוב" וגם "עומד", אנשי הקהילה בקשו שהרב יאמר רק את מה שכתוב, אבל הוא פירש את הדברים שעליו לומר מי עומד כאן, ולכן התחיל להוכיח אנשים כדרכו:

הנה כאן עומד האיש הנקלה פלוני שעבר על האיסורים האלו, וכאן עומד האיש פלוני שאינו מקיים את המצוה הזאת וכדו'.

רשומים בשמך (עמ' קיט)

רבינו נולד בשנת תקצ"ד לאביו הג"ר יצחק יעקב, שכיחן כאב בית דין בעיר, ולאמו בת הגה"ק רבי עמרם רונזבוים, (רבי עמרם חסידא), שעל שמו נקרא.

בצעירותו עברה משפחתו לקרולי. בילדותו למד עם הגאון שלמה זלמן אולמן ממאקווא, שהתירשם ממנו לאחר פגישה מזדמנת ביניהם. בהיותו כבן י"ז נפטר אביו, ומאז דאג ללימודו רב העיר הג"ר מאיר פרלס.

לאחר כמה שנים, עבר ללמוד בישיבת פרשובורג אצל הגה"צ הכתב סופר למשך זמן קצר. בשנת תר"י עבר ללמוד בישיבתו של הגאון רבי חיים סופר בימרינג, שם למד במשך שנתיים.

לאחר נישואיו התגורר בעיירה אלמושד, וכשנפטר רב הקהילה בשנת תר"ח התמנה לכהן תחתיו. באלמושד התאלמן מאשתו הראשונה, ונישא בשנית לבת הג"ר חיים יוסף דב כהנא מקרסנה, נכדו של הגה"צ ר' יהודה כהנא הלר.

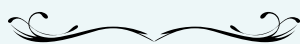
בשנת תרכ"ד התמנה לרבה של מאד, שם ניהל ישיבה גדולה, שהגיעה בשיאה לכמה מאות תלמידים. בשנת תרמ"א נבחר למלא את מקומו של הגה"ק המהר"ם שיק ברבנות העיר חוסט, וגם בה עמד בראשות ישיבה. לאחר כשנתיים, החליף את משרת הרבנות עם חברו הגה"צ יואל צבי ראטה, שכיחן כרב בעיירה ברט"ו-אויפאלו, כך שהרב ראטה עבר לכהן בחוסט והרב בלום ישב על כיסא הרבנות בברטו-אויפאלו. גם בברטו-אויפאלו ניהל ישיבה גדולה. בתפקיד זה כיהן במשך כה שנה, עד לפטירתו.

שמו התפרסם ברחבי הונגריה, והוא הפך לאחד מגדולי משיבי התשובות ההלכתיות בדורו, ורבנים מכל קצוי הונגריה פנו אליו בשאלותיהם.

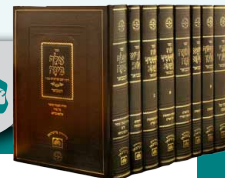
רבינו נתבקש לישיבה של מעלה בכ"ו באלול תרס"ז.

טעם שנודגים לסיים דרשה ב"ובא לציון"...

מנהג ישראל, שכל רב מסיים את דרשתו במשפט: "ובא לציון

בניין בית המקדש על ידי המצוות

הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבניה אחת, כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלימות במהרה בימינו". ועוד הוסיף בזה שזה לעומת זה עשה אלוקים: "שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל".

***

כתב הרה"ק השפת אמת זיע"א (דברים תרל"ד): כל דור

שאינו נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו. קשה להבין שהיו הרבה דורות צדיקי עליון שנאמר שהיה ראוי להיות נחרב בימיהם. ונראה לפרש כי כל ימי הדורות מצטרפין ומתכנסין כל ההארות של עבודת בני ישראל להיות ראוי לגאולה. כי היעלה על הדעת שדור הגאולה יהיו כל כך ראויים בזכותם בלבד לגאולה. רק שזכות כל דור ודור עוזר ומביא מעט בנין בית המקדש, והבנין נמשך כל ימי הגלות כמאמר בונה ירושלים. וזהו שאמרו שכל דור שאינו מסייע לבנינו. וז"ש שאינו נבנה בימיו שאין ימיו בכלל הבנין כנ"ל. וכל אדם בפרט ג"כ צריך לידע שכל מעשיו הם סיוע לבנין בהמ"ק. וכפי מה שמקבלין ע"ע עול מלכות שמים מסייעין לבנינו כמ"ש הכל מסייעין לבנינו של מלך כו'.

***

על הפסוק (דברים כז ה): 'ובנית שם מזבח לה' אלקיך, פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוחי חותם', שסופי התיבות של המילים 'ובנית שם' הוא 'תם' וזה עולה בגימטריא 'גלות', ובא הדבר ללמדנו שאפילו שאנו מצויים בגלות, שחורב בית המקדש ובטלה העבודה, עם זאת עדיין אנו יכולים לעשות תקונים ולבנות את העולמות העליונים, ואפילו את המזבח למעלה, והוא על ידי התורה והתפילה.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר בהקדמת ספרו 'זיואל משה': מעשה בהרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א שאמר: דעו לכם כי בית המקדש של מעלה כבר נגמר, אלא שלשלמותו המוחלטת חסר עדיין את הפרוכת. נענה לעומתו הרה"ק רבי יהושע מטומשוב זיע"א ואמר: אנו מאמינים באמונה שלמה שרבינו הקדוש יכול לעשות את הפרוכת ולהשלים הכל כראוי. שתק הרה"ק מצאנז ולא השיבו מאומה, אלא שבפעם אחרת נענה בכאב ואמר: וכי מנין לכם שלא עשיתי את הפרוכת, אלא שרשע אחד עשה עוון חמור, ובמעשיו הללו הוא שקרע את הפרוכת.

***

וכך כתב הרה"ק הערבי נחל זיע"א (שלח, דרוש ג): הענין הוא כי בית המקדש שיבנה במהרה בימינו יבא מן השמים בית אש, וזה הבית המקדש אנו בונים תמיד, וכל ישראל יש להם חלק בו, ובכל תורה ובכל מצוה נבנה קצת בנין באותו בית המקדש, ולפי המובן כבר היה נגמר אותו הבית המקדש ברובי תורה ומצוות שהצדיקים עושים בכל דור, אלא החסרון הוא שאיש אחד בונה ואלף סותרים, כי האדם שעושה עבירות הוא סותר תמיד קצת מהבנין, וזהו רחמנות גדול זה בונה ואלו סותרים.

***

סיפר הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א בספרו 'זרע קודש' (פרשת תצא): "שמעת מחרב הקדוש מורינו הרב אלימלך [מליזנסק] זצ"ל, שכשעשה עליית נשמה,

ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות". ועוד סיפר על הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א: "ופעם אחת אמר [הרה"ק מליזנסק זיע"א] שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מורינו הרב יעקב יצחק מלאנצהוט מתפלל תפילת שמונה עשרה מתפילת מנחה מפיל כל מה שבונים".

וראה שם שביאר "שבכל יום כשאדם עובד אותו ית"ש,

וכמה טרחתי יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
מאז בימי מיונותי

הרמב"ם המבואר

- מנופה ומוצה בי"ג נפה
- ביאור רהוט משולב על הדף
- כותרות והקדמות נרחבות
- ילקוט ביאורים מקיף
- מאות אלפי הערות והוספות
- חובה לכל בן ישיבה

יצא לאור
כרכים
כ"ב כ"ג

אור הגאולה לישרי לב

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66